

REDACȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an .. 20 cor.

Pe șase luni .. 10 "

Pe trei luni .. 2 "

Știri de Duminică pe an 4

coroane.

Pentru România și America

10 coroane.

Pentru România și străinătate

numeri de zi pe an 49 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima
data 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicație.Manuscripte nu se
inapozază.

Telefon oraș și comitat 502.

Impărțirea muncii.

(*) Duminica trecută partidul național-liberal din România a ținut o mare întrunire în Brăila. În frunte cu șeful Dimitrie Sturdza, au luat parte căpeteniile partidului, în primul rând *Ion Brătianu*, fost ministru, fiul marelui bărbat de stat, cărui România și întreg neamul românesc datorește renașterea sa. Acesta a ținut un remarcabil discurs despre *impărțirea muncii*. A arătat de ce mare importanță este pentru viața ori cărui stat ca *toți să muncească*, și bogați și săraci, și tineri și bătrâni. A dat ca exemplu pe un milionar american, care în loc să dăe fiului său bani de buzunar, l'a învățat să facă unt. Tinerul american se scula în fiecare dimineață de vreme și din laptele adus dela ferma tatălui său făcea unt pe care-l vindea îndată numeroșilor locuitori tot ai casei milionarului american. *Câștigul* erau banii săi de buzunar.

Despre împărțirea muncii s'au scris cărți întregi, de cei mai celebri economiști. Dacă, ne oprim, cu toate acestea, asupra unui discurs privitor la împărțirea muncii, o facem pe d'oparte dat fiind faptul, că acest discurs a fost rostit d'un bărbat de stat român care deja și până acum a jucat rol însemnat în România: a fost în mai multe rânduri ministru, deși abea a împlinit patruzeci de ani, — pe de altă parte pentru-că avem a face cu un bărbat de stat care el însuși a fost crescut și trăiește aplicând principiul *impărțirii muncii*...

Doisprezece ani a fost prim-ministru puternic, *vizir*, cum i se zicea, Ioan C. Brătianu în România. A murit însă aproape sărac, căci trăise vremuri când *jertfirea de sine* era prima condiție pentru a putea ajuta — țării. Fruntaș în revoluție apoi exilat un șir lung de ani, desigur că lui Ioan I. Brătianu nu-i rămăsese vreme să se ocupe de moșia părintească. Marele Brătianu era însă fruntașul generației care lăsa o România *liberă și independentă*, el știu că pentru a face țare și respectat *regatul*, noua generație: fii sei și cei d'o seamă cu ei, trebuie să muncească pe teren *economic*. Că e bogată România, solul ei e binecuvântat de Dumnezeu, și sfredelești numai adâncul pământului pentru-că s'ajungi la izvor de nesăcate venituri. De aceea fiii lui Brătianu toți trei s'au preparat nu pentru așa zisele cariere «de domni», ci pentru cariere practice. Ioan Brătianu fiu de prim-ministru, n'a început viața publică în felul Herbertilor: bombardat d'odată în sfatul țării, ajuns bărbat politic în virtutea meritelor tatălui său, ci a început ca inginer, *din jos*, și așa treaptă după treaptă, până s'ajungă sus, între conducătorii partidului și ai țării. Tisza István, de pildă, abea a împlinit vârsta de a putea fi ales în Dietă, și deja l'au și ales deputat și repede a ajuns fruntaș.

Lipsindu-i însă *practica* lucrurilor, știm ce a pățit: prima *întreprindere economică* a lui a dat faliment, a pierdut și el și cari s'au dat pe mâna lui milioane, după cum; lipsindu-i *practica* vieții de toate zilele, dat-a de mal și partidul puternic întemeiat de tatăl său. El însuși crescut în școala vieții, înconjurat de doi frați dintre care unul a onorat și coloanele acestui ziar cu temeinice învățături privitoare la munca și soarta *țaranului*, învățături scoase nu din cărți, ci din studierea lucrurilor la fața locului, căci dl Vintilă Brătianu, care a învățat științele matematice, își petrece viața nu în saloane, ci stă mult la țară, se ocupă cu predilecție cu agricultura, până ce dl Constantin Brătianu e director de fabrică, — zicem: înconjurat de frați cu asemeni învățături, ministrul de eri și ministrul de mâne Ioan Brătianu are toată putința de a ști și el și de a se informa și dela frați privitor la toate chestiile ce privesc viața economică a țării, ca astfel să nu cadă în greșeli ci să ducă țara spre mărire.

Am cetit nu fără emoție de altfel despre ovațiunile ce li-s'au făcut la Brăila celor trei frați Brătieni, în primul rând dlui Ioan Brătianu. Un fruntaș politic de talia domnului Constantin Cocias li-a adus elogii în public desigur nu din simpatie personală numai, ci cunoscând cât de mult țara poate aștepta dela fii cu asemenea pregătiri.

Bătaia lui Dumnezeu în Țara Ungurească este că e condusă de o aristocrație fără nici o pregătire în ce privește nevoile țării și ale masei poporului.

Contele Andrassy, despre care se știe că rar se întâmplă să se scoale nainte de douăsprezece din zi, a cărui viață practică se petrece în saloane și în Casina Magnaților, ce poate el să știe despre mizeriile muncitorilor agricoli? ... Și cu cât poate să știe mai mult contele Hadik, secretar de stat în ministerul condus de Andrassy? ... Roadele priceperii lor le și vedem zilnic: sunt roșii holdele de sângele muncitorilor greviști împușcați de jandarmi!

Și asta așa merge pe toate terenele, căci afară doar' de Wekerle și Kossuth, ceialalți atâta se pricep la afacerile departamentului ce conduc, cât se pricep crâznicii la turnarea clopotelor... Crâznicii trag clopotele, dupăcum ministrii cei mai mulți ai țării noastre au ajuns în scaun numai în virtutea bogăției și titlului... *Pregătiri practice* ca'n palmă!

Iată de ce la noi merg prost lucrurile, iată de ce România progresa și se va întări încă în măsura cum toți mai mulți bărbați politici vor propovădui și ei înșiși vor *practica* împărțirea muncii și peste tot: carierele practice cari îmbogățesc țara, iar nu se va da năvală numai la budgetul statului.

De altfel România și în privința asta a

fost binecuvântată cu un rege mare. Carol I a dat tuturor boierilor bogați pildă cum trebuie să-și cultive moșia. Domeniile Coroanei, unde dl Ioan Calinderu și-a câștigat merite neperitoare, sunt admirate și de străini. Iar admirația cu care dl Ioan Brătianu a vorbit despre fiul milionarului care făcea și vindea unt, e un semn cât de mult în România se întărește curentul sănătos menit să aducă bunăstarea și fericirea obștească.

Jertfele coaliției. Pe vremea luptelor necinstite purtate cu înverșunare de către coaliție contra casei domnitoare, s'au amestecat în politică și mulți oficeri, cari apoi au fost pedepsiți. Intre acestea se înșiră și locotenentul László Imre, care a fost degradat, pentru-că a cântat «Kossuth nóta». El a fost laudat de foile coaliționiste pentru purtarea sa, și căpeteniile partidelor întovărășite l-au mângăiat, că vor face să fie iar repus în postul său. Dar făgăduelile lui Kossuth Ferencz au fost vorbe spuse în vânt, delegații, cari i-au spus, că vor vorbi în Viena în afacerea aceasta, au mințit, și zadarnică a fost toată rugarea, toată încercarea bietului locotenent, căci nimeni nu i-a dat mână de ajutor.

Acum a înaintat o rugare către Iusth, prezidentul dietei, în care cere să i-se facă odată dreptate.

Despre afacerea aceasta »Budapesti Napló« scrie:

«Sărmanul om. El crede, că aceștia (adecă cei dela putere) au rușine. El crede, că rușinea îi va îndemna la o faptă bună. El crede, că își vor aduce aminte de trecut, multele lor făgădueli, multele lor jurăminte. Sărmanul om naiv, el a fost soldat, și-a rămas soldat, nu cunoaște politica și nici societatea, ce se numește coaliție. Sărmanul om, el a luat în serios, cele ce făceau cei din coaliție și-a crezut, că și coaliția ia în serios patriotismul. Coaliția n'a luat în serios nici acele făgădueli, unde era vorba de fericirea alor sute de mii, cum dar se va interesă de un singur om, a cărui viață e nimicită de politica plină de minciuni făcută de ea.

Aceasta e politica lor. Și Rákovszky István mistuie încă bine, Kossuth Ferencz nu se rușinează. Cum poate László Imre deci să aștepte dela ei dreptate?»

În acest senz continuă sus numita foaie arătând, cât de păcătoși sunt cei-ce azi au ajuns la putere.

Mandatul deputatului Petrovici. *In urma plânsorii înaintate de către Rosenthal Gyula contra mandatului deputatului naționalist Ștefan Petrovici, comisia s'a ocupat Mercuri cu aceasta plânsoare. Rosenthal voește să arate cu orice preț, că preoții români au terorizat poporul, și au agitat atât în biserici cât și în toate adunările. Dr. Aurel Vălean, reprezentantul dlui deputat, deoarece voește să se pronunțe cât mai temeinic asupra alegerii, cu date positive, a cerut amânarea pertractării. Ea a fost încuviințată și astfel pertractarea s'a amânat până la 17 Sept.*

Din Dietă.

— Ședința dela 18 Iulie. —

A fost pertractare asupra bugetului ministrului de justiție. Dintre deputații naționaliști și-au ridicat cuvântul cinci inși. Deputatul dr. St. C. Pop arată cum în satele românești sunt puși slujbași, cari nu știu nimic românește, prin urmare nu sunt în stare să se înțeleagă cu poporul deci nici n'are de unde să-i cunoască durerile. Cere să nu se pună în părțile locuite de Români astfel de slujbași.

Vlad arată cât de pe deasupra să fac judecățile la tribunalele regești. Hodja cere să se pregătească poporul pentru votul obștesc, aducându-se cât mai iute o lege, ce să asigure dreptul de întrunire și de asociere a cetățenilor. Szkićsak arată cât de păcătoasă este administrația în părțile locuite de naționalități. Polyt a făcut interpelare în privința conflictului vamal cu Serbia.

— Ședința dela 19 Iulie. —

S'a încins discuție asupra bugetului ministrului de interne. Și deoarece ministrul Andrassy e omul naibii, foarte iute se supără, majoritatea a hotărât să nu vorbească, căci n'are de gând să-i strice voia. Așa se fac în Dietă discuțiile, și cu aceasta conștientozitate. Deputații naționaliști însă nu pot trece cu vederea nepăsarea majorității. Au vorbit de astă dată trei inși:

Dr. St. C. Pop: nu poate să primească bugetul, deoarece guvernul nu porcede pe cale dreaptă față de naționalități. Indată ce trebuie ceva în țară, dările se măresc, ceace e foarte rău pentru bietul popor.

Vajda: ca medic, arată, cât de nedreaptă este împărțea făcută la bugetul ministerului afacerilor din lăuntru. Pentru susținerea jandarmilor se cheltuesc 13 milioane, iar pentru starea sănătății țăranilor, numai 5 milioane. Ba se cheltuește mai mult chiar pentru susținerea cailor, decât pentru sănătatea bietului țăran. Spune apoi ca guvernul să ia măsurile de lipsă, să se introducă îngrijirea medicală gratuită pentru țăranii, iar în Dumineci și sărbători să nu fie iertat să se vândă beuturi spirituoase.

Vlad: arată cât de nedrepti sunt oficiantii dela administrație. Fac cu poporul ce ei vreau. Arată de pildă cum la alegeri, candidatul național nu mai așa poate să țină vorbirea de program, dacă vrea pretorele. Un pretore face deci ce el vrea.

A vorbit apoi Andrassy, care a spus, că voiește să organizeze de nou întreagă administrația.

Bugetul se votează.

Biserica catedrală din Arad. Renovarea pe din afară a catedralei din Arad e pe sfârșite. Innălțimea turnurilor aurite e foarte impunătoare. Pictura din lăuntru are să fie podoaba cea mai desăvârșită dintre câte se pot vede la bisericile din patrie, căci va fi făcută după modelul celei din biserica sfântului Marcu din Veneția.

Deputații Sași n'au nimic de zis? Dela poșta ungurească sunt respinse toate epistolele pe cari localitatea e scris în limba nemțească. Inzadar s'au făcut arătări în această pri-

vință, nimeni n'a dat ascultare Nemților. Suntem deci curioși a ști, că deputații Sași, cari se simt atât de bine în sânul partidului guvernamental, ca în sânul lui Avram, n'au oare ei nimic de zis?

Se dă de mâncare. In era nouă se dă de mâncare tuturor, cari au fost sprijinitorii principiilor kossuthiste. In foaia oficioasă cetim, că deputatul Sebes Dénes a fost numit jude la tabla regească. Deputatul Kubik Béla a fost numit fișpan pentru comitatul Borsod.

Așa înțelegem și noi era nouă!

De ce a candidat și la Nagy-Körös? Foile din loc deja și scriu despre rezultatul alegerii de deputat din Budapesta, deși încă mai este vreme până la alegere. Barabás are să iasă biruitor cu o majoritate de două mii de voturi. Ar putea deci să-i dea mandatul și fără alegere. Nu înțelegem dar de ce în fața unei atari izbânzi sigure, a primit candidatura dela N.-Körös? S-au voiește ca să se desfășoare și în gălăgia ce se va isca pentru el între alegătorii de acolo? Căci har Domnului patrioții din Arad s'au încăierat de-a binele. Unii au candidat oficios pe Kamjathy, iar alții, cari doresc sufragul universal fără restricție, pe dr. Müller Károly. Se sparge adecă partidul cel tare kossuthist din Arad. Și om va fi cine să-l mai poată cârpi.

La Pesta știu cum se cinstesc cu sticlele.

Lui Barabás poate că-i plac aceste lucruri, dar lumea nepreocupată judecă altfel.

Răscoală între Slovaci.

Este cunoscută pornirea atât de păcătoasă și atât de nedreaptă, ce s'a făcut contra noastră azi iarnă din partea foilor ungurești. Cică Românii s'au hotărât să facă răscoală și se omoare tot ce e Ungur. La câteva zile după aceste știri infame, toate satele românești erau pline cu miliție. S'a făcut însă protestare energică prin glasul deputaților nostri, cari au cerut să fie retrasă miliția de prin satele românești, căci de răscoală nu-i nici vorbă.

Așa s'a și făcut, după ce am fost multă vreme torturați și descriși înaintea Ungurilor ca și cei mai periculoși cetățeni maghiari.

Străduințele foilor maghiare, de a ne îndârji, n'au folosit deci.

Acum să descopere o altă răscoală, nu însă între Români, ci între Slovaci. De când Slovacia au isbutit să trimită un frumos număr de deputați naționaliști în casa țării, de-atunci presa maghiară n'a încetat măcar o singură zi, ca să nu scrie cele mai nefruntate neadevăruri la adresa aceluia popor sărman, ce acum se deșteaptă.

Și când la un popor se văd razele binelui mântuitor, când licărește și în ei conștiința națională, în țara ungurească aceasta nu poate fi privită cu ochi buni. Astfel se înțelege la noi înaintarea spre bine. Ori-ce Slovac, care ia în apărare drepturile popoului său, ori și care își validitează liber și conștiu datorințele sale de cetățean în acest stat constituțional, nu poate să nu tragă asupra sa urgia stăpânirii noastre.

Nici un Slovac care a exercitat liber drepturile sale, n'a scăpat teafăr, ci sau a fost pedepsit în bani, sau deținut și închis.

Procurorul Belepotoky a dat ordin, să fie deținut primarul Oravec din Fehérpatak, căci și acesta e primejdios pentru statul maghiar.

Prin astfel de mijloace nu vor ajunge nici odată la lecuire. Cu cât acțiunea celor dela putere va fi mai aspră și mai dușmănoasă față de naționalitățile din țară, cu atât reacțiunea noastră are să fie mai puternică și mai biruitoare. Și lupta aceasta n'are decât să ne oțelească și întărească.

Discursul deputatului Coriolan Bredicianu

rostit în ședința dela 9 Iulie a Dietei

Publicăm acest discurs după »Drapelul«.

Onor. dietă! Pe mine m'a ajuns norocul, ca să încep a doua săptămână a desbaterei adresei. (Sgomot în stânga.)

Presidentul: Liniște!

Coriolan Brediceanu: Imi pare rău, că nu am putut să ne înțelegem în prima zi. Cred, onor. Casă, că dacă vom și vorbi încă odată atâția, câți am vorbit până acum, și să continuăm desbaterea în același fel ca până acum, putem vorbi și până la Sân-Mihaiu din anul viitor și tot acolo vom fi unde suntem acum. (Sgomot. Presidentul sună.)

Înainte de toare trebuie să ne facem socoteala cu învinuirile, ca și când vorbirile noastre ar avea singurul motiv, că voim să facem în străinătate dispoziție dușmănoasă Ungariei. Așa a zis fiecare orator, chiar și dl secretar de stat. Dar, onor. dietă, azi statele nu pot fi încunjurate cu zid chinezesc. Azi apărătorii drepturilor poporului umblă în toate părțile, merg pretutindeni și văd stările faptice din punctul de vedere al validității drepturilor poporului la toate naționalitățile. Pe lângă raporturile de comunicație azi trebuie să vă surprindă și pe DVoastră, și peste tot pe fiecare, că zău străinătatea e foarte bine informată despre adevăratele stări, nu așa cum le prezintă aici un partid sau altul. Și fiți liniștiți, în zadar ne acușați; în apărarea drepturilor poporului avem un aliat așa de puternic, pe care e imposibil să-l sdrobiți, amenințați și absolut să-l stergeți de pe fața pământului.

Somogyi Aladár: Bokányieștii!

Coriolan Brediceanu: Pentru aceea, onorată Casă, să încetăm scociorirea motivelor discursurilor noastre prin astfel de bănueli; cu aceste nu ajungeți la nimic, cel mult la aceea, că cei care cunosc în adevăr stările din Ungaria, chiar în aceste bănueli vor află o manta, sub care DVoastră tindeți la întortochierea faptelor.

Onor. Casă! A doua bănuială e, că noi nu ne îndestulim cu aceea, că agităm acasă, ci și aici agităm cu discursurile noastre și de aici vrem să dăm directivă naționalităților. Despre această agitație am auzit atâtea acuze, încât eu, care între cei de un sânge și de un neam cu mine am atâtea vază că ascultă de mine, mai că v'ași rugă pe DVoastră să mă învățați cum trebuie să agitez. (Sgomot. Presidentul sună.)

Somogyi Aladár: Minunat!

Coriolan Brediceanu: Minunat, dar adevărat!

Eu de zeci de ani trăiesc între popor, în sinul căruia se află și Maghiari. Oamenii de tot felul de naționalitate și religie au venit la mine și am intervenit pentru ei în tot felul de violări de drept. Am fost mândru totdeauna de câte ori la congregațiune mi-am început vorbirea cu aceste cuvinte: Consider de mare cinste pentru mine, că îmi pot ridică glasul în interesul Maghiarilor. Așa am arătat eu și așa trebuie să arete fiecare simțul patriotic și sentimentul de drept.

Markos Gyula: Nu cu vorba, ci cu fapta trebuie să dovedești aceasta! (Sgomot. Presidentul sună.)

Coriolan Brediceanu: Când umblu prin cerc, oamenii zic să nu vin, și așa mă cunosc, și așa

știu ei că's Român bun. Eu adevărat zic cătră Români: alegeți om din sângele vostru. Apoi asta e agitație? Unde să spun eu asta? La Dobrișin sau Veszprém? Această legătură între inteligența poporului și între popor e foarte sănătoasă și e țaria, nu slăbiciunea unei țări. În zadar zice dl deputat Baloghy Ernő, că dacă poporul nostru ar ști ungurește, atunci nu pe noi, ci pe alții ar alege ca deputați. Aceasta o voiți DVoasră? Ne invidiați, că noi suntem reprezentanții voinței poporului nostru? În anul 1848 cu totul alte gânduri au avut despre chestiunea aceasta creatorii parlamentarismului ungar. Când pe Alexandru Makay, care a fost deputat în dieta de staturi, l-au imbiat în anul 1848 ca să fie din nou deputat în cercul Zorlentului-mare, a zis că fiind cercul acesta un cerc curat românesc, ar fi păcat să pășească acolo, pentru că poporul, legea și Regele voesc ca cercul acela să trimită un deputat în care are cea mai mare încredere.

Așa se gândeau oamenii în anul 1848 și nu așa cum zice deputatul Baloghy, ale cărui cuvinte înseamnă că acela să fie deputat, pe care îl spriginesc gendarmii, puterea statului și centrul, care vine în cerc cu mare scrisoare iscălită de Kossuth, care îl recomandă ca pe unicul candidat mântuitor. Noi n'avem și nici nu ne trebuie nici o patentă dela nimenea. Noi nu ne luptăm ca să fim aleși, noi ne luptăm contra abuzurilor din partea autorităților.

Onor. Cameră! Insași îndrumarea cuprinsă în Mesagiul de tron hotărăște cadrul, hotărăște ordinea de lucru, a cărei scurtime ar fi un motiv ca să terminăm cât mai iute cu desbaterile între cele 2 adrese, decât aceea, că Adresa majorității vrea să realizeze în altă direcție ordinea de lucru, hotărâtă de regele, decât cum voește Adresa noastră. Ziceți că și așa vom avea ocaziune să ne validăm când vor fi prezentate anumite legi; deci ce folos de atâta desbatere și vorbă lungă? Poate de aceea, ca să ascuțim contrastele? Aici e deosebirea între punctul nostru de vedere și al DVoastre, pentru că noi nu voim să ascuțim, ci să netezim contrastele, pentru că noi suntem singurii cari arătam pe față că între împrejurările de acum nu poate fi armonie în această țară și între toate popoarele țării. (Mișcare și cotraziceri în stânga).

Prezidentul: Vă rog să nu coturbați cu continue întreruperi pe orator. Voiu numi cu numele pe domniile deputați cari întrerup.

Coriolan Brediceanu: Partidele coaliționiste și și noi suntem de acord în aceea, că sistemul de până acum a fost rău, foarte laș, foarte nefolositor, foarte murdar, foarte josnic. E drept, domnilor, subscriu tot. Acest sistem a dat faliment și fiindcă a dat faliment, nu vreau să scot nimic din acea murdărie multă; dacă acel sistem a dat faliment apoi să-l îngropăm pentru toți vecii. Să nu perdem din acest sistem aceea, ce la aparență e prețios pentru noi sau pentru d-voastră, dar să nu primim concepția acestui sistem în chestiunea naționalităților; să o aruncăm și pe aceea, să căutăm alt drum pentru rezolvarea chestiunii naționalităților, pentru că e foarte natural, că în acest sistem rău mocirlos n'a putut prinde rădăcini și n'a putut crește vre-o floare bună și frumoasă, ci numai așa potrivită aceluia pământ rău. Eu n'am auzit despre chestia naționalităților în forma sa actuală nici pe timpul legislaturii dela 1848, nici mai târziu când au trăit acei bărbați mari; chiar și în anii 1870 au prezentat mai întâi chestiunea ca validitatea ideii de stat maghiar, mai târziu ideea de stat maghiar unitar și pe urmă ideea de stat național maghiar cu limbă unitară. Astfel a fost în creștere continuă concepția aceasta, a fost ca scorpionul a cărui mișcătură devine tot mai veninoasă, iar cauza nu a fost promovarea intereselor patriei, ci crearea acelei predominanței, pe care dl deputat Iosif Veres a apostrofat-o astfel: «În țeara aceasta Maghiarul este domn». (Aprobări în stânga). Adevărat dar nu e singur domn. Și eu sunt tovarăș și reclam dreptul meu de tovarășie și la domnie. (Aprobări furtunoase în partea deputaților națio-

naliști). Până când plătesc și eu dare și până își face fiul meu rândul la cătane și până când sunt gata, dacă cere trebuința, a prinde arma pentru apărarea patriei mele, am și dreptul a-mi cere partea din viața publică.

On. Casă! Revin la cuvintele dlui secretar de stat. D-șă a excepționat din proiectul nostru de răspuns un singur pasagiu, anume acela unde e vorba despre abuzurile electorale. Noi am adus dovezi pentru toate plângerile noastre mai mult nu am putut face. Am amintit mituirile, amestecul nelegal al organelor administrative, prin care s'a influențat în mod surprinzător rezultatul alegerilor, și am expus fapte și dovezi, că până când revoltătoarele abuzuri ale organelor oficiale au rămas nepedepsite până atunci alegătorii cari n'au sprijinit guvernul sunt și astăzi expuși celor mai înverșunate prigoniri. (Așa e! din partea naționaliștilor).

În interpelațiunea mea de deunăzi am înșirat astfel de fapte, încât în această Casă nu s'a găsit nici un singur deputat, care n'ar fi zis, că dacă sunt adevărate cele spuse de mine, apoi nu numai formează o rușine pentru țară, dar nici nu poate exista un guvern, care să lase nepedepsite aceste abuzuri. Am cetit aici acele sentințe, cari merg până la absurd și le-am pus în original la dispoziția dlui ministru-prezident. Așa cred, că mai mult decât atât n'am putut face.

De altfel, on. Casă, când dl secretar de stat ne-a tractat aici ca pe niște străini și oaspeți pentru că am expus aceste lucruri, țin să declar și anunț că afară de datele aici înșirate s'au făcut arătări la tribunalele regești dela Zelău și Sătmar; mai amintesc și aceea că avem ziare, unde toate aceste sunt expuse și când din aceste ziare se poate ceva culege contra Maghiarilor și a statului ungar, îndată se ivește procurorul...

Milan Hodja: Asta o observă îndată! (Gălăgie).

Coriolan Brediceanu:... dar faptele și probele enumerate acolo nu le vede dl procuror regesc niciodată...

Alex. Vaida: Atunci nu știe românește!

Coriolan Brediceanu:... deși acele fapte cari sunt acolo enumerate, cum este de exemplu cazul primpretorelui dela Recița, cazul primpretorelui dela Caransebeș, sunt tot atâtea fapte punibile — cari dacă se adevăresc — trebuiesc din oficiu urmărite. Toate aceste s'au enumerat publice în prezența a sute și sute de oameni în ședința congregațiunii comitatene și a fost acolo de față și dl procuror, dar nici atunci nu a aflat motiv a deschide investigația.

Milan Hodja: Ochii Justiției sunt legați, nu vede! (Mișcare).

Coriolan Brediceanu: Iar poporul nostru vede toate aceste. În foaia noastră am scris, că noi ca oameni cinstiți și onorabili nu bănuim pe nimeni, am scris că nimenui nu-i este iertat a bănui pe autorități. Cine are vre-un năcaz, aici e foaia, îl publicăm. Am pus avocat permanent și am zis poporului: Mergeți cu plângerile voastre la acest om, dați-i plenipotență și va interveni în cauza voastră. Am așteptat apoi vre-o două săptămâni și apoi au venit deodată mai mulți și am auzit cele mai scandaloase lucruri despre singuraticile abuzuri și violențe, cari toate au fost expuse în foaie.

A venit poporul și l-am întrebat: De ce nu aduceți plenipotențe? Răspunsul a fost: «Ei, domnule, asta noi n'o putem face. Noi luptăm, facem totul pentru cauza noastră, dar cu organele administrative nu putem intra în proces». Citez aceste pentru că poporul le spune și pentru că este foarte trist, dacă prinde în popor credința că față de autorități e lucru zadarnic a căuta satisfacțiune. (Aprobări).

Să mai aduc un exemplu. Acum 2 ani a murit Alexandru Janicsáry, care a fost mult stimatul president de etate acestei Case. Aici la Budapesta l'au înmormântat. Atunci a scris baronul Desideriu Bánffy un articol frumos în «Pesti Hirlap», în care s'a plâns că preotul gr. or. de ce n'a cântat ungurește lui Janicsáry când acesta a

fost un patriot așa mare, încât de sigur îl va fi supărat împrejurarea aceasta. Noi nu ne-am atins de fericitul, căci baronul Bánffy ne-a făcut atâtea servicii și ne face și pe viitor, dar am răspuns la articolul lui din «Pesti Hirlap», pentru că drepturile și libertățile garantate în lege ale bisericii noastre au fost atacate. Și ce a fost urmarea? Procurorul ne-a improcesuat și am fost condamnați pentru agitație la 8 luni temniță. (Aprobări).

Aladár Somogyi: Numai 8 luni?

Coriolan Brediceanu: Nu faceți legi, dacă le cinstiți astfel!

Aladár Somogyi: Noi le cinstim, dar d-voastră nu! (Gălăgie).

Prezidentul: Rog liniște!

Coriolan Brediceanu: Dl secretar de stat a zis, că dl ministru de justiție a lansat din incidentul alegerilor 2 ordinațiuni cătră procurori și președinții de tribunale, în senzul ca abuzurile electorale să fie rezolvate fără amânare și iute. (Să auzim!) Dar întreb pe dl secretar de stat, câți președinți de tribunal și procurori nemaghiari sunt în Ungaria? Tocmai împrejurarea că în oficiile publice sub diferite pretexte sunt numiți oficiali aproape exclusiv Maghiari, aduce cu sine că acești procurori cu totul altcum pricep ordinațiunile ministeriale în ținuturile locuite de nemaghiari; exemplul cel mai eclatant e procuratura tribunalului regesc din Lugoj. Că în ce mod au înțeles aceste ordonanțe ministeriale, se vede de acolo, că la noi — fără ascultarea încredințării — procurorii imediat au prezentat act de acuză și imediat au cerut deținerea.

Aladár Somogyi: Corect!

Coriolan Brediceanu: Ertat e să fie arestat cine-va pe baza arătării gendarmilor? Zău, dle coleg, așa ceva nu există! (Ilaritate). Pe baza arătării gendarmilor, fără ascultarea imprecințării, nu-i permis să așterni act de acuză. (Mișcare).

Prezidentul: Rog pe domnul deputat Aladár Somogyi să nu conturbe cu întreruperi continue pe orator!

Coriolan Brediceanu: Arătați-ne un caz, când procuror maghiar a făcut așa ceva față de Maghiar, atunci am fi cíviti. Să nu disputăm atâta aici, când vorbesc fapte așa de triste.

On. Casă! În ce confuzie sunt domniile din coaliție față de partidul nostru se vede și de acolo, că dl deputat Iosif Emödy a afirmat, că noi ne-am întovărășit cu socialiștii internaționali, iar dl deputat Ernestin Baloghy a afirmat că ne-am întovărășit cu aristocrații feudali. Acum sunt curios ce poziție va avea de gând să ia față de noi guvernul, când partizanii lui au față de noi idei așa de opuse. Dl deputat Ernestin Baloghy a zis că legea naționalităților a dat faliment. Cum să dea faliment o prăvălie (duchian, boltă), care nici nu s'a deschis; din contră domniile și-au dat silința în continuu, ca bolta aceasta să nu se deschidă și legea naționalităților să nu se valideze. Am ajuns așa de departe, că o lege pozitivă, care s'a creat chiar pe baza stărilor faptice și în interesul buneii înțelegeri, e în ochii dlui coleg deputat Ernestin Baloghy — după cum însuși zice o ficție goală.

În privința concepției chestiunii de naționalități sau credem că naționalitățile au dela natură drept la egala îndreptățire și peste tot la drepturile naționale, sau nu. Dacă credeți, că baza, punctul de plecare e acela, pe care l'a spus dl deputat Iosif Veres, că aici Maghiarul e domn și numai Maghiarul...

Wilhelm Sümeghi: De bună samă!

Coriolan Brediceanu:... atunci orice conceșiune făcută în chestia naționalităților e ca o împărțire de grație făcută de Maghiari celorlalte naționalități. Noi nu împărțim această concepție, nouă ne trebuie dreptul nostru pe baza dreptului natural și pe baza faptului că și noi suntem elemente constitutive și susținătoare ale acestei patrii și suntem și domni aici și voim să fim deopotrivă cu ceilalți (Gălăgie).

CANCELARIA ARCHITECTULUI ROMÂN

IOAN NIGA.

Arad, Jozsef főherceg-ut. Nr. 1.
(Langă banca „Victoria“.)

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserică în mod artistic, din care cauză o recomandăm îndeosebi d-ilor parochi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

În anul 1848 comisia exmisă pentru alcătuirea legii de naționalități zise următoarele: «În ceea-ce locuitorii nemaghiari ai țării sufer în urma legilor existente oare-care ținurire, aceea e folosirea limbii materne». Așadar principiul fundamental e că fiecare naționalitate are dreptul să-și valideze limba sa proprie și să-și vadă validitatea pe toate terenele vieții publice. Dreptul acesta l-a recunoscut legea și comisia exmisă numai a ținurire folosirea limbii. Aici deci nu e vorba de împărțire de grație, ci comisia a recunoscut, că punctul de plecare e corect. Ca să menajez și partidul kossuthist, întreb: are cunoștință de legea adusă la Seghedin în 23 Iulie 1849 pentru linișțirea diferitelor naționalități? Pentru că ceia au adus această lege au fost astfel de Maghiari, cari în adevăr au fost în stare și au știut însuși să întreagă țeara.

Iuliu Horváth: Cât de recunoscători au fost Români! (Gălăgie).

Prezidentul: Rog liniște!

Coriolan Brediceanu: Voi vorbi și despre asta și dacă vă place, acum îndată, pentru că am auzit aceasta în discursul dlui deputat Visontai Soma. Eu cred, că dacă odată țara și regele — în urma necesității de stat și prin înțelepciunea conducătorilor statului — au aruncat vâl asupra trecutului, atunci să extindă acest vâl și asupra noastră, dacă am greșit ceva, pentru că aceasta o dictează necesitatea de stat și înțelepciunea. Inzadar culegem din istorie unele fapte îngrozitoare și înzadar le enumerăm aici, cu aceasta nu facem serviciu realizării unui modus vivendi. Și eu aș ști aduce din istorie pe unele persoane și oameni de mare poziție, cari au făcut mare serviciu acestei patrii. Între aceștia e unul care, ca Român, a fost secretar de stat în 1848 și apoi a ajuns rob în obezi la Kufstein. Așa a fost și Mihályi, așa a fost și Ioanovici, care a fost membru al Academiei maghiare. Aș putea enumera și pe alții, dar până acum nu s'a găsit Român sau un om de altă naționalitate, care ar fi îmbătrânit sau și-ar fi închis ochii cu liniștea, că i-au fost recunoscători pentru activitatea lui, pentru jertfirea lui de sine în interesul patriei. Acest exemplu, on. Casă, e înspăimântător, dar dacă am putea întoarce acest exemplu și am putea arăta despre unul sau altul, că Maghiarii i-au fost recunoscători pentru serviciul lui, aceasta la tot cazul ar fi un exemplu demn de urmat, când trebuie a intra în foc pentru constituționalism, pentru unitatea, independența și suveranitatea Ungariei, contra dușmanului comun.

Hotărârea adusă la Seghedin în chestia naționalităților zice că: »Referitor la diferitele limbi și biserici de ritul grec aflătoare în țară — până atunci, până când se vor lua dispozițiuni speciale amăsurat construcției constituției care se va elabora, — parte pentru linișțirea mai largă a cetățenilor nemaghiari din patrie, parte ca îndrumare în dispozițiunile de aranjare provizorie ale guvernului, se declară în formă de hotărâre: 1. Dezvoltarea liberă națională — națională! Dacă cineva dintre d-voastră vede acum această expresiune în legea ungară, îl cuprinde deodată groaza — a fiecărui popor locuitor pe teritoriul imperiului ungar se asigură prin aceasta în următoarele: 2. Folosindu-se ca limbă de stat, administrativă, procesuală și ca limbă diplomatică limba maghiară, referitor la folosirea fiecărei alte limbi din țară se enunță: 3. În consiliile comunale fiecare poate vorbi ori unguerește, ori în limba maternă: protocolul însă va fi purtat în aceea limbă dintre limbile folosite în comună, care limbă e stabilită prin alegere liberă».

Și după legea de acum comunele își aleg liber limba lor oficială, dar' dacă folosesc în consfătuirile lor această limbă oficială, limba lor maternă, abia există comună, în care notarul ar redacta protocolul în aceeași limbă oficială.

Ce folos de legi în Ungaria, dacă la aplicarea lor procedura e chiar contrară și dacă se conzideră ca patriotism fața aceluia, care calcă legea, care n'are respect față de popor, al cărui servitor este, ci cum corect s'a plâns un deputat coleg sârb, că o comună a votat pentru pompieri 1000 fiorini, reprezentanță așa a înțeles, că odată pen-

tru totdeauna, notarul însă a vârit la protocol că în tot anul, acum apoi nu mai pot scăpa de asta. Dacă deci intenția este eludarea legii, ca poporul să fie aruncat în pagube materiale: atunci astfel de legi rămân numai pe hârtie și vor fi fără nici un efect pentru interesele bine pricepute ale cetățenilor.

Mai departe așa zice legea (cetește): 4. În consfătuirile tuturor ședințelor municipale, toți cari au dreptul să vorbească își pot spune părerea și și cuvântul ori unguerește, ori în limba lor maternă. În municipiile, în cari oarecare neam face peste jumătate din numărul tuturor locuitorilor, acolo protocolul — la dorință — trebuie redactat și în limba aceluia neam. Dacă se introduce curtea cu jurați sau procedura verbală la tribunalele de prima instanță, cele zise sub punctul 4 se extind și asupra acestora.

La instituțiunea curților cu jurați chestiunea a devenit într-o direcție cu totul retrogradă, pentru că scopul instituției curților cu jurați culminează în aceea, că fiecare cetățean să-și afle judecătorul său într'un om care trăiește împreună cu el, care-i cunoaște împrejurările și care e așa ca el. Întreb că oare cetățeanul slovac, român sau sârb când va fi în situațiunea ca să poată avea judecător al său propriu? Citez să afirm că niciodată. Dacă așa puneți în joc libertatea și viața cetățenilor, aceasta nu e lucru corect.

E stabilit în lege că... (Gălăgie continuă de pe băncile naționaliștilor).

Prezidentul: Binevoii a nu conversa în continuu.

Coriolan Brediceanu: Eu n'am început.

Prezidentul: Rog pe dl deputat să nu binevoiască a reflecta la enunțarea presidentială, pentru că voi fi silit să purced față de dl deputat conform regulamentului. Eu n'am apostrofat pe dl orator, ci pe domniul întrerupător. Binevoii a ascultă în liniște pe orator, pentru că voi fi silit să aplic rigoarea regulamentului față de ori care domn deputat.

Coriolan Brediceanu (cetește): «Își poate alege liber în școlile elementare limba de învățământ. Fiecare își poate prezenta ori unde petiția sa și în limba sa maternă. Convocându-se sinoadele bisericesti de rit grecesc, în chestii bisericesti și scolare, pot dispune liber ca ori care alte confesiuni, își pot alege liber episcopii».

Dispozițiile acestor legi formează un contrast așa de hotărât și neîndoios față de întreaga direcție politică împământenită în acel sistem blăstămat, care din profesori, învățători și preoți a voit să creeze numai agenți politici (Aprobări la naționaliști) și pe acești preoți și învățători, tocmai ca pe officianți, i-a nimicit ca cetățeni și oameni. Apoi până când va mai țineă acel sistem, că voiți să guvernați cu astfel de indivizi, cari totdeauna stau la dispoziția puterii de stat? De aceea există astfel de stări, la vederea cărora se îngrozește fiecare patriot și toți cari se însufleșesc pentru constituționalism. Totdeauna ne-ați spus, că ar fi trebuit să trântim pe guvernul acela. Noi? Pe cari simplu ne-ați dat afară din dietă? Coloman Tisza s'a și lăudat cu aceasta, când a făcut ceva serviciu Vienei, zicând că a reușit să stârpească naționalitățile și cu aceasta a amăgit pe Maghiari. Cum poate face o astfel de declarație un ministru-președinte?

Dl deputat Giesswein a adus exemplul de comparație din Belgia și accentuând că și în Belgia sunt popoare de diferite limbi, poporul francez și flamand, la sfârșit a strigat: Francezul și Flamandul au limbă deosebită, dar deopotrivă se recunosc pe sine de cetățeni belgieni. Și noi suntem ca aceia, pentru că și Români și Slovaci și Sârbi sunt cetățeni Ungariei.

Alexandru Giesswein: Ei însă nu fac partid separat, ca d-voastră!

Coriolan Brediceanu: Pentru că n'au motiv s'o facă, noi însă putem face aceasta, pentru că baza formării de partid e manifestația liberă a gândirii, care e inarticulată și în lege.

Însă la noi e numai libertate de gândire și nu libertate de opinie, ca în alte țări, pentru că îndată ce ajunge acea gândire la iveală, imediat

ajunge în mâna procurorului. Dacă recunoaștem aceea ce a enunțat Francisc Kossuth, că fiecare cetățean are dreptul să-și formeze liber părerea sa politică, dacă aceasta formează gândire fundamentală, atunci, dacă sunt mulți de aceeași părere, aceia au și dreptul să formeze partid. Dar și baronul Desideriu Banffy are dreptul să formeze partid și totuși e numai el singur! (Ilari-fate). Numai nouă deputaților naționaliști nu ni-e permis să facem aceasta, deși reprezentăm atâtea milioane de oameni, ba dacă scoatem aceasta la nivel și tragem concluziuni din aceasta, apoi de bună seamă va e foarte ușor să rămâneți deasupra, când 431 deputați sunt contra noastră. Pofțiți asemenați stările din Belgia cu aceste dela noi.

În Belgia limba celor 2 popoare se validează deopotrivă în viața publică, în școală, în justiție, în administrație și Desideriu Banffy totuși nu s'a jenat să afirme că chestiunea limbii e cauză de frecări vecinice în Belgia. Asta simplu nu-i adevărat, pentru că sub ministrul Malon s'a pus ultima peatră fundamentală a acelor dispozițiuni de limbă, pe cari de atunci nimenea nu le-a mai răscolit, cari au produs satisfacție generală și cari pornesc din idea fundamentală, că folosirea limbii în viața publică și la autoritățile publice e pe deplin liberă.

Egala îndreptățire a tuturor cetățenilor, dreptul lor de întrunire și asociere, manifestarea liberă a opiniunii și libertatea învățământului sunt pe deplin asigurate. Și dacă am avea noi astfel de drepturi, cum au acolo, atunci am șede în partidul DVoastre! Fiecare biserică e liberă, statul nu are dreptul să se amestece la împlinirea posturilor bisericesti. Aceasta încă e de mare importanță, pentru că din trecut am scos învățătura, că dreptul de numire l'au folosit adeseori spre scopuri de corțești.

Prezidentul: Binevoește a continua. Pauze așa lungi poate totuși nu e ertat să faci!

Coriolan Brediceanu: Domniul deputați Alexandru Giesswein și Edmund Barta au afirmat despre noi, că am avea tendențe separatistice, că am dori drepturi speciale. Noi stăm pe baza deplinei egalități de drept, pofțiți și ne dați aceasta și executați-o și în praxa vieții și apoi noi nu vom mai avea nici o pretensiune. DVoastră accentuați, că o avem. (Strigăte: De bună seamă!)

Dar în viață n'o avem, nu numai că n'o avem, dar cea eră blăstămată a pus în vigoare și astfel de legi, cari au ținurire și drepturile noastre de până atunci, la procedura justițiară, în cauze de carte funduară, la compunerea depositorilor de carte funduară, în privința întregirii competențelor preotești, în privința dreptului de asociere și de întrunire etc. Au ținurire drepturile noastre în privința bisericii, cu toate că — dacă e asigurată libertatea bisericilor — pentru ce trebuie atunci să puneți pe preoți și învățători sub autoritatea polițială a pretorilor? Acela care așa e creat dela natură, că e tare în morală și caracter, acela în toate privințele e așa și a așteptă dela un preot sau învățător român, ca acasă, în familia sa, să fie moral și om de caracter, iar când e vorba de familia mai largă, de naționalitate, să devină negat, aceasta nu se poate, aceasta ar fi lipsă de caracter. Pretorele apoi de aceea este, ca despre un astfel de om să facă raport la ministrul de interne, în comisia administrativă, că nu e om de încredere, pentru că la alegerea din urmă nu s'a luptat contra acelora, pe cari el (preotul) i-a dirigit. Apoi noi să nimicim virtuțile cetățenești, fără de cari e imposibil a lucra spre binele patriei și a pune columnele (stâlpii) patriei?

Când a fost vorba, că fiecare trebuie să fie Maghiar în Ungaria, un domn deputat, anume Gabriel Ugron, ne-a apostrofat, că maghiarizarea așa trebuie să o înțelegem, că cei de limbă nemaghiară, deci și naționalitățile, să devină Maghiari. Așadar nu vă îndestuliți cu atâtea, că această încercare deja s'a zădărnicit și niciodată n'a avut rezultat. (Gălăgie în stânga).

Prezidentul: Rog liniște!

Coriolan Brediceanu: Pofțiți a fi cu răbdare! Noi destul răbdăm de o mie de ani!

ZIEGLER AGOSTON,
(proprietarul firmei ZIEGLER FERENCZ),
bandajist academic, furnizorul curții regale,
atelier de instrumente medicale-chirurgicale — UJVIDEK.

Pregătesc tot felul de instrumente medicale și de chirurg, mâni, picioare artificiale, preparate ortopedice, corsete, clistire, irigatore, injectoare pentru organele sexuale femeiești; cearșafuri de pat de gumă pentru copii și lăuze, perini cu aer comprimat, oale de noapte pentru bolnavi, mașini electrice, în sfârșit tot de ce au trebuință bolnavii, medicii, moașele, friseurii să capătă la mine cu prețurile cele mai ieftine.

La dorință trimitem prețuri curente franco și gratis.

Să vedem deci cum stăm cu maghiarizarea, despre care vorbește dl deputat Ugron. Așa se vede, onorată Casă, că dl deputat Gabriel Ugron a vrut să ia asupra-și rolul unui mare operator, pentru că bine știe, că operatorul, dacă vrea să amputeze ceva, trebuie să ceară mai întâiu învoirea, consimțământul respectivului. Să-mi permită dar dl deputat Ugron, că noi naționalitățile să dăm răspunsul la întrebarea că: ne lăsăm să fim operați sau nu? căci doar e de lipsă și învoirea noastră. Trebuie să ne întrebați pe noi, o mare adunare naționalistă, la care sunt de față Slovaci, Români, Sârbi și alte naționalități și să ascultăm ce răspunde.

Dl ministru de interne peste tot nu cunoaște întrunirile naționaliste, nu le permite în această formă. De azi pe mâne se pot creă astfel de stări, că oprimați manifestarea dorințelor noastre; să mă creadă însă domnii ministri, că un partid care stă pe baza adevăratei convingeri, în înțelegere cu sentimentele și gândirea poporului, va exista în ciuda oricărei ordinațiuni ministeriale și se va susține pentru toți vecii și termurirea prin ordinațiuni mărește numai autoritatea partidului înaintea poporului, chiar așa ca și multele prigoniri, cărora suntem expuși așa de tare, încât deia restabilirea constituțiunei ungare. Incoace suntem locuitori stabili ai temniților de stat din Vaș și Seghedin și totuși suntem sănătoși. (Iaritate). Noi nici odată nu ne vom da învoirea la operația de maghiarizare.

Efectul acestei prigoniri e — cum am arătat deunăzi în cazul baronului Des. Bánffy — acela, că azi dacă un tribun al poporului ține un discurs înaintea poporului, poporul însuși zice, că poate fi acela bun naționalist, dar îi e teamă că acela nu poate fi mare socialist, pentru că încă n'a stat închis. D-voastră deci prin aceste prigoniri fără cauză ați creat o nouă categorie a conducătorilor naționaliști, a tribunilor poporului, a cărei notă caracteristică este, că în lupta pentru drepturile poporului trebuie să fi fost odată, de două ori închis.

Ași pune o întrebare înaltului ministeriu. Să facă bine să compună un conspect, care să arate proporția naționalităților din Ungaria în viața publică, în oficiile de stat, la căile ferate, ca să vedem, că jumătate din locuitorii țării sunt Maghiari de rassă, cealaltă jumătate sunt naționalități. (Contraziceri gălăgioase); noi așa suntem convinși că — conform statisticei — dintre oficiali 1% se vine pe naționalități și 99% pe Maghiari. (Așa e! Așa e! pe băncile naționaliștilor. O voce din stânga: Corect!)

Doar aici e diferența, aici e deosebirea principală. Drepturi avem pe hârtie, dar în viața practică nu avem. Pentru Maghiarii de rassă e avantajos (bine), că ei pretutindenea în viață se validează, dar aceasta nu e drept față de naționalități.

O voce: Fiți demni de încredere!

Coriolan Brediceanu: Astea's pretexte. N'am ședeă aici, dacă n'am fi demni da încredere. Increderea țării ne-a trimis aici. Sunt deputat de țară, ca ori cine altul. (S'auzim! S'auzim!) Sistemul lui Col. Tisza, vechiul sistem putred, acela a mărturisit principiul, că n'are trebuință de serviciul naționalităților, pentru că sunt destui Maghiari la toate posturile. Urmarea acestui sistem a fost apoi aceea, că Maghiarul pretutindenea e domn, iar naționalitățile sunt supuși. Eu nu pot înțelege că Românul cinstit, cualificat, bun de lucru, pentru ce n'ar putea ocupa posturile oficiale și acum, precum a ocupat mai de mult la începutul constituționalismului, când din sinul naționaliștilor au fost mai mulți fișpani, prezenți de tribunal, juri de tribunal și procurori. Și la expoziția din București când au pus întrebarea că pentru ce nu se validează Românii în Ungaria, de cele mai multe ori au răspuns Maghiarii întrebăți, că de aceea nu, pentru că nu posed nici capacitate intelectuală, nici economică. Mie însumi mi-au spus mai mulți: N'aveți oameni

Drept că Maghiarimea în ultimele decenii se desvoaltă și a înflorit în mod eclatant, dar nici noi n'am rămas pe loc. În ciuda acelu sistem blăstămat, despre care am vorbit, da, sunt mai mulți Români cari posed capacitatea necesară.

Andrieu Ráth: La Curie tot al doilea om e dintre d-voastră!

Prezidentul: Rog pe dl notar Andrieu Ráth să-și ocupe locul. Nu i-am dat permisiune să se depărteze de aici.

Coriolan Brediceanu: Aceste stări trebuie sanate. Trebuie să vă îngrijiți ca poporul să fie pus încredere unei astfel de autorități, în care are încredere. Buna înțelegere între popor și autorități asigură mai bine validitatea intereselor statului și pentru aceea e problemă de primul rang a creă această bună înțelegere și armonie.

Vom realiză această armonie între toate popoarele Ungariei, și prin aceasta vom creă consolidăția Ungariei și vom asigură viitorul Ungariei.

Părtinesc proiectul de Adresă prezentat de stimatul meu coleg-deputat Mihail Polit. (Aprobări pe băncile deputaților naționaliști).

Politică suchiată.

Spicuri din Bănat de: I. F.

... Adecă-te numai un *simply vis...* a fost idea cu *colonizările* din Bănat; și știți cum a zis țiganul: «*Vis — întors Domnule!*» în loc de visul unei «*mare Maghiarii*» întors tocmai la contrarul:

Coloniștii maghiari, aduși aici în Bănat cu scopul de a *maghiariză*, vorbesc cu toții românește!

Apoi ce să-i faci? Așa-i firea limbii noastre, iar cine vrea să trăiască între Români, trebuie, măcar pe neștiute, să învețe românește.

Și că întru cât ne-au maghiarizat, s'a dovedit la alegerile dietale ultime; s'a dovedit că sângele apă nu se face și că nu e Românul «prost» după cum voeau ei să crează! Este dar evident că, cu cât vor face mai multe colonii, cu atât simțământul național la Români va crește tot mai tare, căci vrând nevrând observă și țărănul român scurtat în izvoarele sale de trai, cumcă guvernul, căruia i va plăcea să țină Români cu el: «*unora e mumă, iar nouă ni-e ciună!*»

Să nu se mire dar nimeni când afirmăm că politica lor e mincinoasă; iar tu Române bănațean, deși n'ai unde să paști măcar vacuța de lapte pentru copii, până ce vei ține la limba și datinele tale străbune, să nu te temi că vei pieri!

Și apoi ce credeți că «*Domnii aceia mari*» dela guvern au iubit pe frații noștri țărani Maghiari? Nu! Ei numai *li s'au arătat* «*mumă*» căci dacă în adevăr li-e era mamă, nu i-ar fi adus aici să târșească butuci, unde azi își afurisec zilele și abia așteaptă să devină posesori, ca să poată vinde tot, să înțelege cui? Românilor! Că doar aceștia-s învățați pe aici; iar sârmanii frați coloniști maghiari trebuie să o ia cătră America, după cum fac din zi în zi și cei din colonia Bethlenháza.

Iată dar unde a ajuns *politica sucheată* a guvernelor de pe vremuri. Și când toate aceste le spun deputații noștri, guvernul nu vrea să știe, că prin astfel de politică, nu face nici un bine: atât fraților de un sânge cu el cât și nouă.

Nu ne învinuească de agitatori, ci poftescă și abzică de politica suchiată și mincinoasă, de politica ce nu aduce folos nici Maghiarilor chiar; căci poporul ajuns la cunoștința de sine nu mai trebuie agitat, iar dacă este totuși agitat, să ne întrebăm, cine sunt agitatorii?

Stăpânirea!

Această putere «mare» gândește că poporul nu vede cum alții capătă pământ, se pot folosi de limba lor, până când nemaghiarul e tot înapoi; lucru firesc, că noi nici n'ar trebui să aducem aminte sârmanului popor de această «*dragoste*

mare» a guvernelor față de el, ci să ascundem adevărul! N'avem noi nimic cu frații maghiari, cari ar fi cu mult mai mulțămiiți dacă ar avea ce sămână în Alföld, iar aici printre butuci și-ar paște sârmanul Român, vacuța cu lapte pentru copilași...

Poftescă dar și să se coboară «*Domnii din scaunele de catifea*» — aici între popor, să vază durerile și rezultatele politice lor și într'o parte și într'alta; iar când viu la popor, vie în secret, fără fișpan, fără fibirău fără... bancheturi; nu-le fie teamă, că blândeța poporului nostru doar e proverbială și venind cu blândeță și sinceritate ușor vor află: *durerile și năcazurile noastre* cari totdeauna se acoper și sporesc cu bancheturi, champagne, banderii, muzică etc.

Să se inaugureze dar politică sănătoasă și imparțială, căci cea de până acum s'a dovedit de proastă și mincinoasă pentru ei, cât și pentru noi nedreaptă și nefericită.

Gătră cefitori!

Toți prietenii și spriginitorii ziarului nostru „Tribuna“, cari până acum nu și-au renoit abonamentul sunt rugați să grăbească a-l trimite, căci administrația va fi silită a sistă trimiteria ziarului tuturor acelor cari n'au plătit la timp.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 20 Iulie 1906.

— **Monument lui Andrée Zilele** acestea s'au implinit 9 ani de când francezul Andrée a plecat la Polul Nord de unde nu s'a mai reîntors. Societatea geografică din Stockholm vrea să ridice îndrăznețului explorator un monument și anume; într'un basrelief s'ar înfățișa balonul lui Andrée ridicându-se spre regiunea pururea cu ghiață. O figură alegorică ar închipui Suedia care privește îngrijorată, un grup de tineri aclamă pe Andrée, dar un bătrân privește neîncrezător în nemărginit. Sub relief se va grava în piatră numele lui Andrée și a tovarășilor săi, Steinberg și Fränkel.

— **Turneu artistic.** Z. Bârsan va da în 8/21 Iulie o serată teatrală în pavilionul de vară, la hotelul central din Sebeșul săsesc. Se va juca comedia «*Slugă la doi stăpâni*» și «*Furtuna casnică*». Vor fi declamațiuni și la sfârșit dans.

— **Studentii din Beiuș la Lipova.** Concertul ce se proiectase pe Duminecă în Lipova nu s'a ținut deoare-ce, n'a fost luat la cunoștință, din cauza, că erau mari fierberi pentru alegerea de deputat dietal. Cu toate acestea tinerii au fost bine primiți. Au făcut o mică convenire la vii, și cu acest prilej, inteligența din Lipova a recompesat, pe tineri cu o sută coroane.

De acolo au plecat spre Timișoara.

— **La examenul de cualificațiune învățătorească** din Caransebeș s'a prezentat 11 candidați din toate obiectele iar 10 candidați numai la examen de corigință. S'au retras doi, 13 au făcut examenul cu succes, iar 6 au căzut. Comisar ministerial a fost dl dr Siegescu.

— **Greva în minele de aur dela Brad.** Joi la prânz a plecat la Brad o companie de soldați dela regimentul 33 din Arad. Miliția e trimisă

INSTRUMENTE NECESARE LA ORI-CE ECONOMIE.

o o o o „Ciururi-Kalmár“ adevărate și mașini pentru curățirea sămânțelor de trifoiu. o o o

Cele mai renumite în toată țara și cele mai ieftine și de construcția cea mai bună.

Fabricăm din materia de prima calitate din patrie în diferite mărimi, în diferite construcții, corăspunzătoare tuturor cerințelor economice, mașini pentru curățirea grânelor, ciururi de pleavă, mânate cu mâna ori cu motor. Rugăm să cereți catalogul gratuit despre nouățile noastre de un an. La ori ce cerință răspundem prompt și fără nici o plată.

FABRICA DE MAȘINI DE GRÂNE alui KALMÁR ZS. ȘI SOȚUL HÓDMEZŐ-VÁSARHELY.

Numărul Telefonului 69.

În Aiud premiat cu premiul mare de aur. Titlu în caz urgent: KALMAR-rostagyár.

Numărul Telefonului 96.

pentru a face rânduială între muncitorii dela minele din Brad, cari s'au pus în grevă. O mie opt sute de lucrători au încetat de a mai lucra. S'au dus în grup la direcțiune ca să-i spună durerea lor. Poliția însă au deținut pe mai mulți, iar la direcțiune n'a lăsat să între numai puțini. Aici însă n'a fost ascultată dorința lor, și când cei de afară au prins de veste despre aceasta au erupt în un sgomot mare.

Până sara numărul greviștilor s'a urcat la două mii cinci sute.

— **Hymen.** Mărioara Berinde și Dr. Cornel Curtuțiu fidanțați. Felicitări.

— **Convocare.** Adunarea cercuală ordinară a despărțământului Blaj al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român», se convoacă pe ziua de 22 Iulie n. a. c. în Uifalău la orele 10 a. m. cu următorul

Program: 1. La 9 ore sosirea comitetului și participarea acestuia la serviciul divin.

2. Deschiderea adunării.

3. Raportul comitetului.

4. Alegerea alor două comisii: pentru cenzurarea raportului și înscrierea de membrii noi.

5. Disertație economică pentru popor, de Emil Vlassa.

6. Raportul comisiunilor.

7. Statorirea locului, unde se va ține viitoarea adunare generală.

8. Alegerea alor doi delegați la adunarea generală dela Sibiu.

9. Disertație pentru popor, de Dr. Ioan Rațiu.

10. Propuneri.

11. Alegerea comisiei de verificare.

12. Inchiderea adunării.

13. După adunare publicul, înainte de a se așeza la masă, va cerceta expoziția de lucruri de mână și țesături.

La aceasta adunare, care se va ține în localul bisericii gr.-cat. se invită toți membrii Asociațiunii și toți cei care doresc progresul poporului român.

Spre orientare însemnăm aci, că de acest despărțământ se țin următoarele comune:

Din cercul pretorial al Blajului: Mihalț, Obregea, Bucerdea-grânoasă, Cisteiul-român, Crăciunelul, Blaj, Ciufud, Tiur, Veza, Mănărade, Lupu, Spătac, Cenade, Cergăul-mic, Cergăul-mare, Beșinău, Ohaba, Colibi, Tău, Roșia-de-săcaș, Țapu, Șoroștin, Broșteni.

Din cercul pretorial al Aiudului: Pețelca, Căpud, Mișcreac, Ocnășoara, Uifalău, Tâmpăhaza, Sâncraiu.

Din cercul pretorial al Hususăului: Petrisat, Iclod, Sâncel, Pânade, Spini, Bia, Valea-sasului, Sâ-Miclăuș, Șona, Bălcaciu, Jidvei, Cheslăr, Tăuni, Micăsasa, Lunca, Lodroman, Hususău, Glogoveț.

Și provisor și **Despărțământul Uioara.**

Blaj, din ședința comitetului ținută la 3 Iulie 1906.

Ioan F. Negruțiu,
director.

Alexandru Ciura,
secretar.

În legătură cu adunarea cercuală se va aranja și petrecere de vară, din partea tinerimii române din Uifalău și jur. Prețul de intrare: de persoană 1 cor., de familie 2 cor. Inceputul la orele 3.

— **Un mic director de teatru.** În Paris se vorbește mult despre un mic director, de teatru. E vorba de Ludovic Forail, fiul de unsprezece ani al celebrului caricaturist. Tatăl său i-a aranjat adecă un teatru de păpuși, în valoare de o sută mii de franci. Păpușile au haine scumpe și diamanturi veritabile.

Ele sunt puse în mișcare de actori pricepuți cari din dosul culisei vorbesc în locul păpușilor. Vizitatorii acestui teatru sunt membri ai înaltei aristocrații.

Forail își permite acest lucș deoarece-ce câștigă pe an cu pana sa nu mai puțin ca două sute cincizeci de mii de franci.

— **Un câne isteț.** O istorie hazlie s'a întâmplat zilele acestea în New-York. Un câne rămăsese închis într'o cafenea. Văzându-se singur, el sări la o fereastră și începu să latre. Nu venea însă nimeni, atunci cânele sări la taraba unde șade cassierita aruncând acolo pahare, sticle, lingurițe, tăvi, etc. Zgomotul mare atrase atenția unui polițai, care crezând că sunt hoți deschise, ușa cafenelei, pe care cânele o luă la fugă.

— **Aviz.** Despărțământul «Sân-Miclăușul-mare al Astrei» a pus un premiu de 20 coroane unui învățator, carele s'a distins în vre-un ram al

economiei sau al industriei de casă în decursul anului școlastic 1905/906.

Deci avizăm pe domni învățatori confesionali de ambele confesiuni de pe teritoriul despărțământului acesta, ca reflectanții la acest premiu, să-și înainteze documentele necesare (adeverințe dela forurile sup. bisericești, inspectorul școlar confesional) până la 2/15 August 1906 la adresa directorului desp. dr. Nestor Oprean în Nagy-Szt.-Miklós.

Sân-Miclăușul-mare, din ședința comitetului cercual, ținută la 24 Iunie 1906 st. v. *Atanasii Lipovan*, notar desp. *Dr. Nestor Oprean*, dir. desp.

— **O durere.** Comuna Ciumeghiu în 5 Iulie a. c. st. n. a îmbrăcat doliu. Și era îndreptățită această preschimbare neașteptată în jale, când o comună perde pe cel mai de frunte locuitor al său, pe acela, care neprihănit a lucrat și obosit pentru afacerile bisericești — comunale, pe acel om al dreptății, care cu toate, că a prevăzută adese-ori, că prin nizuințele sale drepte își câștigă vrășmași, tot n'a lăsat ne'ndeplinit ce și propunea spre binele comunei pentru odihna sufletului său, pentru-că multe lucruri a făcut. A pierdut pe economul Florian Roxin.

Și poate nici nu era supărarea tuturor așa de mare de nu ar fi răposat într'un mod subit, răpindu-l moartea pe neașteptate dela soția și dela cei 5 copii ai săi în etatea cea mai frumoasă, abia de 47 ani. Cazul s'a întâmplat astfel: răposatul mergând cu trăsura spre Salonta, a început a moțai. Din nefericire a venit un biciclist, caii îndată au tresărit de bicicletă și dânsul a căzut îndată și i-s'a frânt junghtetura iar pe sară a și murit.

Răposatul a fost un om plin de virtuți creștinești și un însuflețit Român, care poate servi de exemplu tuturor. La sfatul său s'a reparat biserica, s'a cumpărat un clopot, s'a edificat școala care e ca un palat, s'a cumpărat un noi cimiter și altele. A fost cassar comunal, epitrop bisericesc și membru în comitetul comunal. La vestea tristă grăbit-au toți cunoscuții să-i dea cinstea de pe urmă. I-s'a făcut o înmormântare deamănă.

Prohodul s'a săvârșit de cătră 5 preoți cari numai de iubirea ce s-au purtat față de dânsul au venit — și anume: Nestor Porumb, Eutimiu Blaga (Tulca), Alexandru Vașiadi (Tămășda), Aureliu Roxin (Coășd) și preotul locului Iosif Roxin. Învățători au fost: George Mătea (Coășd) și inv. local Paul Papp. Predica funebrală a rostit-o părintele Nestor Porumb, scoțând la iveală mai ales virtuțile creștinești ale răposatului.

La înmormântare a luat parte tânărul notar Cornel Porumb, care mult a obosit să se facă o înmormântare meritată, mulțimea mare de locuitori, cu toate că a fost grosul secerișului, chiar și proprietarii de pământ și șeful dela gară.

Între regretele tuturor și la cântecul jalnic al clopotelor s'a petrecut la locul de unde nu mai este re'nturnare. Vecinică pomenirea lui! *Coășd*, la 13 Iulie 1906 st. n. *George Mătea*, inv.

— **Mulțămită publică.** Bunul creștin Constantin Bărla locuitor în Vinești din îndemnul iubirei sale cătră cele sfinte, mi-a dăruit un frumos epitrahil în preț de 20 cor., pentru folosință la slujbele dzești de toate zilele. Evlaviosului credincios pentru acest dar îi aduc și pe această cale mulțămită, pofindu-i ca bunul Dumnezeu să-l învrednicească darurilor sale cele bogate. *Soborșin*, la 18 Iulie 1906. *Virgil Popovici*, paroh ort.-român.

— **Contra «Qidium»-ului** în loc de prav de sulfur, să presărim viile noastre cu acid sulfuric. Influența e repede, sigură. Un kgr. cu îndrumări costă 64 fil. și se poate căpăta dela *Mayerfi Zoltán*, fabricant de material de stropire, în Kecskemét.

— **Corecții pe hârtie calitate foarte fină** 100 bucăți cu 1 cor. 1000 bucăți 9 cor. se poate căpăta în Librăria lui *Ingusz J. și fiul Arad*.

— **Wolf J.**, pantofar de ghete femeiești și bărbătești. Arad, strada Weitzer (palatul minoriților).

— **Nefericire.** Pentru cine e robit cu totul de patima beției, un medicament neîntrecut, ce poate să-l împiedice și desvețe dela aceasta patimă distrugătoare și omoritoare de viață prețuește foarte mult. Atragem atențiunea asupra inseratului farmacistului Frankl Antal din Seghedin, ce-l publicăm sub titlul «Am fost bețiv.»

Concert, petreceri.

— 12 Iulie 1906.

De pe Câmpie. *Asociațiunea la Sărmaș.* — *Petrecere și demonstrație.* Despărțământul Mociu (XV) al «Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român» și-a ținut adunarea sa generală din ast an în comuna «Sărmașul mare», o comună cu câți-va ani mai înainte de aceasta, românească, iar azi colonizată cu 190 familii de Ciangăi. Amintesc acest lucru, fiindcă chiar și în 8 Iulie, când s'au ținut adunarea Asoc. și petrecerea românească și-a arătat însemnătatea sa prin primirea ce ni s'a făcut.

La 3 oare p. m. comitetul desp. Asociației să prezintă la școala gr. cat. unde prezid. părintele I. Bozac deschide adunarea accentuând scopul Asociațiunii înscris pe flamura Asociațiunii: cultura poporului român. Sunt prezenți pe lângă inteligenți din teritoriul despărțământului, mai mulți și afară de acela, și un număr frumosel de țărani. Administrația civilă e reprezentată prin Gaál Elemér, pretore în Sărmaș. — Incasări au fost de 100 cor. — Să decide să se aboneze 10 exemplare din «Foaița Poporului» pentru comune, în cari se află vr'un membru de ori și ce categorie al Asociațiunii. Membri noi ordinari s'au înscris 3 dr. V. Moldovan adv. Mociu, păr. V. Turcu, Balda și P. Botezan comerciant în Sărmaș, extraordinari 13 între cari vre-o 8 țărani, ceace cu bucurie am luat la cunoștință.

E în acest despărțământ, ce abia cred să fie în altul: un fond pentru bibliotecii populare, care fond poartă numele înflăcăratului stegar al ideii de a înființa astfel de biblioteci: Gregoriu Maior fiu al Câmpiei. Dispune azi de 180 coroane. Din incidentul acestei adunări au contribuit la înmulțirea acestui fond: Dr. Pomp. German medic în Șarcaia 5 cor., Vas. Moldovan redactor, 5 cor., Iac. Chifa preot 2 cor., și George Grecu, teolog abs. 1 cor.

Notez cu cea mai viuă mulțămire conferința dlui T. German, candidat de profesor despre originea Românilor, predată într'un limbajiu cât să poate mai popular. Doar punctul acesta va fi fost și singurul înțeles de popor.

Cu toate cele de până aci, care dau o față veselă despărțământului, trebuie să accentuez aici și pentru lumea din afară, nepăsarea, apatia pentru scopurile Asociațiunii. De unde nu aflu de loc motivată abdicarea părintelui Ioan Bozac din Sâmbotelec din postul de director. Luptă ne trebuie, jârffe să aducem și atunci și puțini vor face, ceace mulți slabi nu sunt în stare. De aceea, cred că nu greșesc, când socotesc, că steagul s'ar da în acest despărțământ, părintelui S. Ciuca din Mociu, care are însuflețirea și dragostea să lucre precum nu o au alții aici. Inima dsale, care să însuflețește atâta pentru ce e românesc va avea un locșor și pentru acest bolnav despărțământ al Mociului.

La oarele 7 $\frac{1}{2}$ să începe petrecerea. Aici frecuența e mai mare de cât la adunarea Asociației, deși — între noi fie zis — la aceasta ne oprea o lege, pe când la Asociație nu. Eram în post, dar azi nu se mai ține cont de legi bisericești. După invitări, ne-am fi așteptat apoi la o sală bună, padimentată, iar nu la pavilion cam tinos. Pe lângă acestea însă n'ași avea de zis nimic rău, dacă cel puțin din partea românească am fi fost cruțați de incidente neplăcute, ca astfel să ne putem manifesta în fața lumii străine ca oameni, cari știm să ne creăm câte-va momente vesele în traiul nostru de altcum destul de amar. Dar nu ne-a fost dat. Un incident, provocat de ziaristul Vas. Moldovan, ni-a răpit și acest moment prin un articol nedrept la adresa preoțimeii noastre scris în «Orisontul». Cu de acestea nu să ajunge la deputație!

Am fost primiți apoi și din partea Ciangăilor într'un mod aziatic. Sara o demonstrație, pe ulițele comunei, conduct cu steag unguresc și cântând cântece iarăși de neamul lor; iar dimineața ferestrele hotelului sparte ne-a fost primirea din partea lor. Administrație civilă, care să pună pedeci ăstor fel de lucruri vătămătoare în Sărmaș nu se află, deși aici e sediul preturii.

Să vedem și s'auzim de mai bine!

V. L. Pop.

Hramul din Biniș. *Onorată redacțiune!* Toate popoarele de pe suprafața pământului își au în

fiecare an o zi anumită, în care se adună rude-
niile și cunoscuții din împrejurime, pentru a-și pe-
trece.

Poporul nostru își are ruga sa la sărbătoarea
Sf. Petru și Pavel și am fost admirați în anul
acesta de inteligența străină de prin comunele în-
vecinate, pentru mândra petrecere ce am avut. Îți
era mai mare dragul să te uiți la mândrul nostru
port național românesc, ce poartă atât feciorii cât
și fetele noastre române, iar mai presus de toate
ne-a înfrumșet și mai mult petrecerea și jocul
mândrilor feciori, cari au jucat foarte frumos jocu-
rile naționale »Călușerul« și »Bătuta« și mai în
urmă naționalul joc »Hora«. Falcicii jucători în
acest joc au atras atențiunea tuturor privitorilor
și a plăcut foarte mult și cântecul ce l'a rostit
cu multă legănare ca la bunii noștri strămoși,
dela care îl păstrăm de atâtea veacuri. Cântecul
era următorul:

Hai în horă de-a jucă
Lelișo, lelișo fa,
Că eu sufletul ți-oi dă,
Lelișo, lelișo fa,
Tu ești mândră la privit
Lelișo, lelișo fa,
Eu voinic bun de iubit,
Lelișo, lelișo fa.

Cine hora nu iubește,
Lelișo, lelișo fa,
Nu știu zău de ce trăiește,
Lelișo, lelișo fa,
Cine hora nu împletește
Lelișo, lelișo fa,
Bate-l Doamne și-l trăznește,
Lelișo, lelișo fa.

Jucătorii erau în mândrul nostru costum națio-
nal și fiecare compunea tricolorul pe sine, însă
așa că nu-l purtă în pantlică tricoloră națională, ci
avea o pantlică galbină pe umăr și pe piept până
la cingătoare, una roșie o purtă la încins și a
treia o purtă jos la încălțăminte, și era albastră
(vânăta). Vătavul lor, Ioan Rătan, a avut pantlică
adevărată românească treicoloră.

Nici »domnii« jandarmi n'au lipsit dela fața lo-
cului și ca să-și facă și ei ceva de lucru, căci
n'au putut nascoci în pacinicul nostru popor ro-
mân nici un fel de disordine, eșind jucătorul ace-
lor jucători Ioan Rătan, din joc și văzând tricolo-
rul pe el, îndată l'au poftit înaintea lor și i-au
confiscat mândrul tricolor național și l'au băgat
la ei în traistă și seara l'au citat la casa comu-
nală la investigație. Ce va urma, nu putem ști,
destul că am văzut cu ochii, când au poruncit
jendarmii judelei comunale, ca să-l dezbrace pe
Rătan de mândrul tricolor.

Falcicii jucători, cari au jucat jocurile naționale
sunt următorii: Ioan Rătan, ca conducător al lor,
Ștefan Doda, Solomon Stan, Ion Teranu, Ion
Sighin, Petru Lungu, Ion Doda, George Beldia,
Constantin Miculiasă, Nicolae Marie, Coriolan
Iorgovan, Lepa Iorgovan.

Andrei Avram.

Economie.

Arad, 20 Iulie 1906.

Ce este Babeurre? Iată un produs nou fa-
bricat din lapte și menit a aduce foloase foarte mari.
Babeurre e un aliment excelent pentru micii
copilași cari nu primesc nici un lapte, cari varsă
tot ce iau în gură, pentru copii rahitici, pentru
cei cari suferă de bubă dulce, de disenterie, de
gasto-enterite, de tulburări ale stomacului.

Babeurre se deosebește de laptele obișnuit
prin aceea că nu conține atâtea materii grase și
e mai bogat în materii proteice de cât laptele.

La gust e plăcut, dulce, ușor acrișor, așa că
e luat cu plăcere și e un desinfecant al tubului
digestiv.

Se întâmplă une ori că copilul nu vrea să ia
Babeurre, că varsă, atunci întrebuițarea Babeur-
rului trebuie să fie suspendată. Babeurre se poate
amesteca cu ceai de chimion cu anason.

Se dă din 2 în 2 oare, câte 100 până la 150
gr. până la un chilogram pe zi.

Numeroase reviste de medicină infantilă se ocu-
pă mult de acest produs, atribuindu-i multe
calități, de aceea am crezut de cuviință să îl pu-
nem în vederea mamelor atât de preocupate de
sănătatea copilașilor.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 17 Iulie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Oct. 1906 (100-clgr.)	7:51 - 7:52
Secară pe Octomvrie	7:80 - 7:81
Orz pe Octomvrie	6:42 - 6:43
Cucuruz pe Iulie	6:19 - 6:20
Cucuruz pe 1907	5:42 - 5:43
Grâu pe Aprilie 1097	6:58 - 6:59

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Octomvrie 1906	7:52 - 7:53
Secară pe Octomvrie	7:81 - 7:82
Ovăs pe Octomvrie	6:41 - 6:42
Cucuruz pe Iulie	6:32 - 6:33
Cucuruz pe 1907	5:41 - 5:42
Grâu pe Aprilie 1907	6:57 - 6:58

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greu-
ate peste 400 kgr. 115-116 fil.; bătrâni mijlocii, păre-
chea în greutate 300-400 kgr. - fil.; tineri grei în greu-
tate peste 320 kgr. 122-123 fil.; calitate sârbească: grei
părechea peste 260 kgr. 124-125 fil.; mijlocii părechea
250-260 kgr. greutate 126-130 fil. Ușori până la 240
kgr. 116-118 fil.

BIBLIOGRAFIE.

În institutul de arte-grafice »Minerva« din Bu-
curești a apărut o publicație bine îngrijită de G.
Bogdan Duică, despre V. Nicolescu, poezii și
proză, Vasile Cârlova, poezii și C. Stamati poezii
în proză. Prețul Lei 1.50.

Poșta Redacției.

Abonamentul 1501 Biserica-Albă. La noi nu
se află, ci la tipografia »Archidiecezană« din
Sibiu.

Nrul 1430. După-cum vezi, acestea le publicăm.
Altele n'am primit.

Posta Administrației.

George Opruța, Babolna. Am primit 4 cor.,
ca abonament până la 1 Ianuarie 1907. Foaia de
aici se expediază regulat.

George Hanc, Sicula. Am primit 4 cor., ca
abonament până la finea anului pentru D-Ta și
pentru Pavel Morar.

Nicolae Cădariu, R-Pécska. Am primit 2 cor.
abonament pe II sem. 1906.

Teodor Simoc, Lüki. Abonamentul e plătit
până la 1 Iunie 1906.

Const. Valea (Tela) Boroșineu nr. 180. Am
primit 2 cor. pe al II-lea semestru 1906.

Stefan Bogdan, Sân-Miclăușul-mare. Am pri-
mit 2 cor. pe al II-lea sem. 1906.

Nicolae George, Lalașinț. Am primit 2 cor. ca
abonament pe sem. II. 1906.

George Epure, Ticvanul-mic, Am primit 2 cor.
ca ab. pe sem. II. 1906.

Nicolae Vlad, Șelimber. Am primit 10 cor ca
abonament până la 1 Ianuarie 1907.

Antonie Botco, inv. Arcuș. Am primit 2 cor.
ca abonament până la 1 Iulie 1906.

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de *comptabil*
și *practicant* la institutul de economii și
credit, societate pe acții »Steaua« în Român-
Petre (Petrovoselo cottul Torontál) prin
aceasta se escrie concurs.

1. Reflectanții la postul de contabil, au
să dovedească că au absolvat cu succes
vre-o școală comercială, cunosc limba ro-
mână și cea maghiară în vorbă și scris
eventual cea germană, sunt apți a compune
independent bilanțul și că posed o praxă
de cel puțin doi ani.

Emolumentele împreunate cu acest post
sunt 1600 cor. salar anual, 240 cor. relut
de cvartir și tantiemă statutară.

Postul se va ocupa în 15 Septembrie 1906.

2. Reflectanții la postul de practicant vor
dovedi absolvarea vre-unei școli comerciale.

Salarul practicantului se ficsează cu 800 cor.
anual, iar postul are să fie ocupat îndată
după alegere.

Concursul espiră în ultima zi a lunii cu-
rente.

Román-Petre, în 18 Iulie 1906.

Diracțiunea.

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Ven. Consistor diec.
dtto 19 Mai a. c. nr. 368 B ex. 1905 se
escrie *licitațiune minuendă* pentru renovarea
bisericii gr. or. române din Dalboșeț (pro-
topresbiteratul Mehadie) dieceza Caransebe-
șului și anume: repararea cermei bisericii și
pardosirea ei cu lespezi de peatră mozaică
venețiană cu prețul de esclamare 2746-90 c.

Licitațiunea se va ține în 30 Iulie (12
August) a. c. p. m. la 2 ore în școala co-
munală din loc.

Reflectanții vor avea să depună la înce-
putul licitațiunei vadiul de 10% din prețul
de esclamare, în bani gata ori în hârtii de
valoare.

Planul și specificațiunea de spese să pot
vedea la oficiul parohial.

Dalboșeț, la 24 Iunie v. 1906.

Comitetul parohial.

Cultivarea părului. Cea mai obvenientă
cauză a căderii părului, după cum a dovedit-o cei mai re-
numiți medici, e însuși mătreața, cei ce sufăr de acest morb

în timpul cel mai scurt devin
pleșuvi, dooare-ce mătreața slă-
bește perii și uscă rădăcinele pă-
rului. Nenumărați medici experți
din patrie și străinătate recomandă
»spiritul de păr PETROLIN«,
despre ce prin epistole de recu-
noștință se arată că după o fo-
losire de câteva zile împiedecă
căderea părului, și ori ce alt
morb de cap si în mod avanta-

gios ajută la creșterea de nou a părului. La cumpărare
să fiți cu băgare de samă la simbolul de mai sus. Ori
ce alt spirit adus în circulație e numai o imitare și falsifi-
care stricacioasă. Se capătă numai la pregătitorul: Droge-
ria și laboratorul de cosmetică **Korán** și
Wachsmann, Szabadka.

Magazin principal la farmacia **Földes**
Kelemen. Se poate capătă și în prăvălia de toalete
alui **Hegedüs Gyula.**

0 viie. În Pauliș e de vânzrae, 1600
cadraț, cu 3000 altoi de roadă,
și o altă viie de 500 cadrați
pârlog. Viia e la un loc frumos în podgo-
rie pe deal la Valea-Crucii. Cumpărătorii să
se adreseze la **Avramuț Florea, Pauliș nr. 27.**

Am fost bețiv în totdeauna pânăce
n'am folosit medi-
camentul contra beuturii alui Frankl
Azi mă în torc cu scărbă dela ori
ce beatură spirtuasă. K. M. casa p.
Acest medicament n'are nici gust, nici
miros. Se poate pune în ori și ce beu-
tură spirtuasă. Sănătății nu-i stricacios.
Un flacon întreg 5 coroane. Acest me-
dicament nu se poate procura și nu se
poate capăta nicăiri, decât în farmecia
lui

FRANKL ANTAL
(Szeged, Felsőváros
nr. 20)

Asigurări contra focului: case, bucate, mobile, vestimente, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA”

primesce oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal, — și le efeptuesce pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. In ramul vieții: capitale cu termen flos, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 60—500 cor. se plătesc la moment in ziua morții întâmplate;
2. In ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reevizite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, conurus, ovės, viș (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmel, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturele noastre locale și cercuale mai in fiecare comună și direct prin

Agentura principală „TRANSSYLVANIA” in Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 399.

Asigurați contra grindinei: cucuruzul, grâul, secara, ovėzul și toată economia!

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Asigurați contra furaturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Avis!

Avem onoare a cunoștința onoratul public, precum și pre stimații noștri clienți, că din cauza ridicării chiriei prea mare de prăvălie

dela 1 August

suntem siliți a ne strămuta prăvălia noastră de acum din **Andrássy-tér 22**

în **Szabadság-tér nr. 14**

„LA CIZMA ROȘIE”

(lângă fostul PORTER).

Având în vedere și mai departe a servi onoratului public cu marfă bună și prețuri moderate, rog totodată a luă la cunoștința strămutarea prăvăliei și a ne da și mai departe sprijinul D-Voastre.

Cu stimă:

Iustin Olariu

conducătorul Societății Călțunurilor
Aradi Czipészek Termelő Szövetkezete.

Expositură in Toracul-mic.

Filiață in Buziaș.

„TIMIȘIANA”

institut de credit și economii
societate pe acții in Timișoara.

Anul întemeierii 1885. : : : Depuneri : : Cor. 2.000.000.
Capital de fond Cor. 560.000. Fond de rezervă Cor. 150.000.

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 4½ 0/0, după depuneri peste 20000 cor. cu abdicere de 90 zile 5 0/0 interese netto. Darea de venit după capitalele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 5000 cor. se pot ridica și se plătesc fără abdicere. Depuneri și ridicări se pot face pe cale postală. și se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6 0/0—8 0/0 interese.

Tot asemenea, acordă credite hipotecare precum și amortizaționale în modul cel mai culant.

Direcțiunea institutului.

Ioan Cotîrlă și fiul

atelier de sculptură, tâmplărie și strugărie
Oravița-Română.

Aranjament complet pentru efeptuirea de iconostase (tâmples), tronuri, jețuri, strane, chivoturi, răpizi

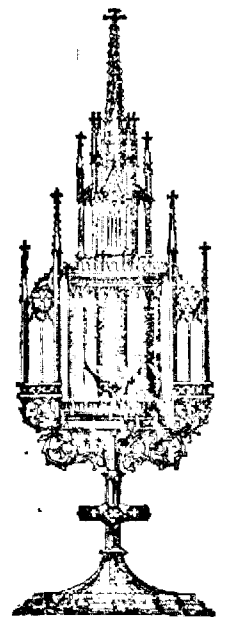
și ori-ce alte lucrări de lemărie in bisericile noastre de rit oriental.

Schițare și efeptuire de planuri după comande, mobile și tot felul de

instrumente de școală, bănci, table, catedre, mașini de socotit etc.

Prețuri moderate. — Garanța desăvârșită.

La cerere atestate despre rezultate de până acum.

Vorbirea deputatului dr. Oncu

rostită în ședința dela 14 Iulie a Dietei.

Nicolau Oncu: Onorată Cameră! În calitate de deputat dietal îmi țin de datorință patriotică să iau cuvântul asupra proiectului de buget pus la dezbateră, și asupra chestiunilor politice, ce stau în legătură cu acesta. (S'auzim! S'auzim!) Pentru precizarea punctului meu de vedere politic, declar, că eu împreună cu soții mei de principiu, ca membru al clubului național parlamentar și ca credincios fiu al patriei mele, am primit mandatul, spre a-mi împlini aici în această Cameră conștiințios datorința mea de deputat, și în înțelegere cu dvoastră să muncesc spre binele patriei, pentru prosperarea și consolidarea morală și materială a aceleia (Aprobări). Aceasta e lozinca și crezul meu și al tovarășilor mei, acesta e un punct de căpetenie a programului nostru: bună starea, fericirea și înaintarea a tuturor popoarelor din țară, pe lângă validitatea principiilor înălțătoare ale curatei egalități, frățietății și libertății pe toate terenele și în toate direcțiunile, (Aprobări) căci numai acestea formează unicul fundament al țării noastre constituționale, că numai acestea formează piatră unghiulară sigură a patriei noastre, și fără de acestea patria noastră nu poate fi tare și mare. (Așa-i! la mijloc). Acestea sunt principiile directive, cari ne nutresc sufletul, pentru acestea vom rămâne pururea și vom lupta pe cale legală și cu armele constituționale. Când pătrunși de acestea gândiri, și conduși de acestea principii, sub acest steag am intrat ca partid în on. Cameră, spre mai marea noastră mirare, am ajuns la această întristătoare convingere, ca partidul nostru, contra obiceiului ori-cărui parlament, n'a fost recunoscut, și pretenziunile clubului nostru, atât de drepte cât și de juste, atât cu prilejul constituirii Camerei precum și mai târziu la formarea singuraticilor comisii, simplaminte au fost ignorate și delăturate iar noi singuri am fost primiți destul de neprieteneste.

Toate acestea gravamine și toate acestea delăturări nu ne vor înspăimânta însă dela înaintarea mai departe pe drumul indicat de noi; nu pe deo parte, pentru că noi nu ne-am pierdut încă întreagă nădejdea, ci din contră vie este încă în noi convingerea, că va veni vremea și trebuie să vie aceia vreme, în interesul adevărat al patriei, când bazele de bunăstare, fericire și de mărire a patriei se vor cercă și afla în bunăstarea și fericirea tuturor popoarelor, precum și în armonia frățească dintre toți cetățenii acestui stat, pentru că prezența noastră aici este legală și se întemeiază pe bază constituțională, iar de altă parte pentru că existența și activitatea noastră parlamentară nici nu atâră dela recunoașterea sau nerecunoașterea singuraticilor partide, și pentru că în definitiv existența partidului nostru și puterea lui zace în sufletul milioanele de naționalități din patrie, care mi-nu pot fi nici ignorate nici desființate.

Dar, pe lângă primirea nedeamnă politicește și absolut nejustificabilă de care ni-s'a făcut parte de către partidele parlamentare și mai dureros ne-a atins programul și direcția celui program prezentat parlamentului în numele guvernului prin P. On. d-n ministru-prezident. După căderea guvernului anticonstituțional și după restabilirea vieții parlamentare și constituționale și după restabilirea ordinii de drept, noi naționalitățile am fost în drept a crede, că sub era nouă actualul guvern va rupe cu sistemul de guvernare al vechilor guverne perhoroscate de partidele coalitate și cari sunt în alianță cu actualul guvern, și va conzideră de datorințe ale guvernării sale de a proceda numai și numai pe baza egalei îndreptățiri în interesul țării și a tuturor neamurilor aceleia, pe terenul internelor, administrativ, judiciar, economic, dar mai ales al cultelor și instrucțiunii, executând înainte de toate în toată privința sincer și cinstit legile existente, și mai ales legea de naționalități, lăsând la o parte orice conziderațiuni laterale de rasă și politice, și va contempla să le valideze acele pe baza celui principiu constituțional, care susține că în state constituționale guvernul nu este numai paznicul ci totodată și executorul legilor.

Dar în loc de aceasta, constatăm cu adâncă durere, că guvernul cel nou urmând și pe acest

teren sistemul vechilor guverne, este pe toate terenele vieții de stat aproape exclusiv în serviciul așa zisului stat național (vii aprobări) sau mai corect în serviciul rasei maghiare. Față cu aceasta procedură permiteți-mi să-mi fac observarea, că după părerea mea aceasta stare de lucru este greșită în toată privința și nu se poate susține, nu poate duce la rezultat, pentru că nu este altceva, decât ajutorarea pe cale meșesujită a elementului maghiar dominant prin mijloace artificiale, și este nu numai neglijarea celorlalți cetățeni ai patriei, ci un fel de răpire a drepturilor, cari li-se cuvin și lor în mod legal pentru jertfele aduse întotdeauna cu dragă inimă pe altarul patriei.

Pentru încunjurarea oricărei neînțelegeri, și pentru a preveni orice bănuială, o declarăm aici în On. Cameră, că noi naționalitățile nu cerem, nu pretindem în această țară pe sama naționalităților nici un fel de drepturi teritoriale sau specifice naționale, nu stat în stat, nici nu ridicăm pretenții de drepturi contrare adevăratului interes al patriei, contrare suveranității și unității statului. Tocmai de aceea și de data aceasta protestăm hotărît și solemn contra a tot felul de acuze neintemeiate, neadevurate și contra calomniilor ce se aruncă sub acest titlu în fața noastră.

Pretindem însă cu toată hotărîrea drepturile constituționale ce ni s'au garantat prin legi și pretindem, ca la egale îndatoriri să se împărtășiască de egale drepturi pe toate terenele fiecare cetățean al patriei și fiecare naționalitate de o potrivă (strigăte din dreapta: (O aveți deja!))

Realizarea tuturor acestor principii legale, juste, și mărețe este în interesul întregii țări, pentru că noi credem, că în alt chip bună starea patriei și consolidarea ei nici în afară nici în lăuntru nu se poate realiza. Puteți fi convinși, că acestea nu sunt numai gravamine de ale naționalităților, ci din contră aceasta este un interes capital al țării, și acele guverne, acei înțelepți bărbați politici, cari vor rezolvă norocos chestiunea de naționalități și prin aceasta vor crea pace în țară și bunăînțelegere între cetățeni, merite neperitoare pentru patrie.

Îndatoriri egale pretind drepturi egale, iar noi naționalitățile atât din espunerea guvernului, cât și din buget am ajuns la aceia tristă constatare, că pe terenul vieții de stat peste tot și mai ales pe terenul economic și al instrucțiunii, din visteria țării alimentată de toți cetățenii, sunt cu dărnicie dotate îndeosebi interesele exclusiv maghiare, mai ales pe terenul politice de proprietate la executarea colonizării și parcelărilor, pe terenul religios prin ajutorarea excepțională a bisericilor specifice maghiare, pe terenul politice de învățământ, prin întemeierea de școli, cu limba de propunere exclusiv maghiară și în fine prin instituirea și întărirea instituțiilor exclusiv maghiare.

Nu voesc acum se vorbesc despre colonizări, la a căror îndeplinire în tot deauna ies la suprafață numai interesele de rasă maghiară. Nu vorbesc nici despre așa zisă acțiune săcuiască, contra căreia noi naționalitățile din punct de vedere patriotic și omenesc n'avem nimic de zis, dar avem observări îndreptățite contra aceleia, că la toate aceste colonizări și la acțiunile de ajutorare, naționalitățile celelalte din țară în general nu sunt luate în considerare, și din partea guvernului în privința aceasta nu se împărtășesc nici de o protegiere.

Dar nu numai în cele economice, ci și pe terenul politic-administrativ și al învățământului e atât de mare neegalitatea și nedreptatea, ce se face naționalităților, încât guvernul nu îngăduie naționalităților nici chiar înființarea de însoțiri cu scop pur economic, iar pe terenul învățământului public le deneagă drepturi de întemeiere chiar și acelor instituțiuni culturale, cari nu urmăresc alt scop, decât ajutorarea școlărilor sârmani buni și sărguincioși. Pentru motivarea tuturor acestor opriri guvernele se provoacă la o ordinațiune ministerială, în urma căreia naționalităților în patria aceasta, nu li se dă nici un drept de asociare pe baza de naționalitate.

Această procedură după părerea noastră, dar nu numai după părerea noastră, ci chiar după dispozițiile clare a legilor noastre, e nedreaptă și nelegală din partea guvernelor.

Onor. Cameră! E destul de dureros, că în statul nostru constituțional preste tot nu există o lege, nici de întrunire nici de asociare, care să asigure libertățile publice a cetățenilor și care să

corăspundă principiilor constituționale. E destul de dureros onor. Cameră, că aceste drepturi cardinale ale cetățenilor nu se regulează prin legi pozitive ci prin ordinațiuni ministeriale; dar pentru noi e și mai dureros, că aceste ordinațiuni ministeriale limitează drepturile de întrunire și asociare numai ale naționalităților. Să recunoaștem, că toate acestea nu-s cu cale și nici juste. Mergând mai departe pe acest teren, îndeosebi în ce privește egalitatea de drept — dacă i-am înțeles bine vorbele — domnul prim-ministru în o vorbire rostită în rândul trecut a zis, că pe deo parte nu e țară în lume, unde naționalitățile să se bucure de atâtea drepturi și libertăți, ca la noi, pe de altă parte însă nimeni nu atacă limba naționalităților, pentru că după experiențele sale făcute în decursul anilor îndelungați, judecătoriile și administrația noastră nu fac deosebire niciodată între drepturile singuraticilor cetățeni. Dureros onor. Cameră, că și aceasta e numai pe hârtie, dar în viața practică această chestie are altă înfățișare. Noi bucurosi ne plecăm înaintea iubirii de dreptate a judecătoriilor noastre — nici nu voesc să largesc discuția pe acest teren — dar o deosebire esențială trebuie să fac pe terenul egalității de drept public, și anume între dreptul privat și dreptul cetățenesc, sau mai exact zis între dreptul privat și drepturile politice. Nu voesc să fac aici alte deosebiri; în tot cazul însă o declar, că dreptul de liberă întrunire și de liberă asociare, și peste tot reacționarea sau confiscarea drepturilor politice înaintea cetățenilor are cel puțin atâtea, ba și mai multă importanță și valoare, decât ori ce chestie de drept privat. Să fim și mai clari:

Noi aici nu tratăm asupra drepturilor private, ci ne ocupăm pe această cale exclusiv de drepturile noastre politice, și pretindem ca și pe terenul de liberă asociare să avem aceleași drepturi și să fim părtași de un tratament egal cu Maghiarii, și fiind că noi, naționalitățile, nici în această privință nu ne bucurăm de asemenea drepturi și asemenea tratament, suntem în drept să ne plângem și să cerem sistarea și a acestei injustiții.

Revenind la politica învățământului public trebuie să văd cu cea mai mare părere de rău, că îndeosebi pe acest teren se poate vede în modul cel mai vădit desconsiderarea egalității de drept față de naționalități. Guvernul și organele sale îndeosebi presa din țară, neconținut accentuiază, că nu e nici o țară care se asigure naționalităților atâtea drepturi și atâtea libertăți, ca Ungaria. Am spus, că în viața reală aceasta nu-i așa.

Îndeosebi ce privește propunerea limbei noastre și întrebuintarea ei oficioasă, guvernele nu numai la justiție și la administrație, dar mai ales pe terenul învățământului, sistematic delătură și scot limba naționalităților într'atâtea, că în timpul din urmă în contra dispozițiilor clare ale legilor, guvernele, în tot felul de institute de învățământ ridicate și susținute de către stat în ținuturile locuite de naționalități limba naționalităților nu numai că nu o învață, ci din contră o și opresc să se propună; și aceasta nu e de ajuns, ci miniștrii de instrucție publică merg până acolo în această privință, că în toate aceste institute de stat dispun, ca și religiunea, catechismul, Tatăl nostru să se propună pentru naționalități exclusiv în limba maghiară, pe lângă acea sancțiune draconică și nedreaptă, că la caz contrar respectivii preoți și caticheți vor pierde și acel bagatel și neînsemnatul ajutor de stat.

Să o mărturisim sincer, că toată procedura aceasta nu este nici legală, nici justă și nici ecuatibilă, și că aceasta nici nu este mai mult o politică națională de stat, ci din contră este o politică șovinistă ordinară, proprie nu de a întări pe cetățeni în iubirea de patrie și și în respectul către legi, ci din contră sguode din temelie credința aceloră către legile țării și totodată produce amărăciunea și desbinarea nefastă și fără de nici un scop între cetățenii patriei noastre. (Aprobări vii pe băncile naționalistilor).

Onorată Casă. În contra acestei proceduri și în contra acestei sisteme, noi naționalitățile în numele patriei noastre comune protestăm, și chiar din iubirea noastră către țară cerem să înceteze odată aceste stări insuportabile, cari în loc de binecuvântare, provoacă ruina țării.

Purcezând mai departe pe terenul instrucțiunii publice, trebuie să fac încă o observare. Anume aceea, că după legile țării noastre în special după dispozițiunile clare ale legii de naționalități, din

punctul de vedere al instrucțiunii publice, a culturai și preste tot a bunei stări, statul în interesul său propriu este îndatorat să se îngrijască ca toți cetățenii patriei să primească instrucțiune în limba lor maternă, în toate instituturile de învățământ înființate și susținute de către stat, anume până la gradul unde se începe instrucțiunea mai înaltă academică, chiar și în insitutele cari zac în apropiere de ținuturile locuite de naționalități.

Această dispoziție generală privește atât școalele elementate, cât și școalele medii.

Pe lângă acestea, instrucțiunea poporală și peste tot cultura generală fiind una dintre principalele misiuni și scopuri, dar totodată și datoria statului, noi naționalitățile cu inima plină de durere observăm, că în contra acestor dispozițiuni clare ale legii, guvernul țării noastre nicăiri, în țară nu înființează și nici nu susține altfel de institute de învățământ, atât inferioare cât și superioare, absolut nu ajută și nu susține nici altfel de așezăminte culturale, decât numai școli maghiare, cu limba de propunere exclusiv maghiară, și tot asemenea numai instituțiuni culturale cu caracter exclusiv maghiar.

Afară de aceasta noi considerăm peste măsură vătămătoare pentru limba și cultura noastră și aceia procedură din partea guvernului în urma căruia toate școalele și instituțiunile culturale, cu caracter național și cu limba de propunere nemaghiară, ridicate din partea naționalităților a bisericeii și a credincioșilor lor și susținute cu jertfe mari și deja devenite insuportabile, nu sunt făcute părtașe așa zicând de nici un fel de ajutor din partea statului, ci dincontră mai toate sumele enorme alocate în budget și de către guvernul actual servesc numai interesele și ajută exclusiv numai limba maghiară și cultura maghiară.

Madarász József: Foarte corect!

Dr. Nicolau Oncu: Noi din contră suntem de altă părere și o spunem curat, că aceasta nu este mai corect, mai legal și nici just. Noi răzimați pe drepturile noastre garantate prin legile și constituția țării, hotărît pretindem aceea, ca limba și cultura noastră națională, după dreptate și ecuitate să fie sprijinită moralmente și materialmente din partea statului, cel puțin în aceea proporțiune, în carea noi naționalitățile contribuim cu denarul nostru la suportarea dărilor publice. (Aprobări pe băncile din mijloc).

În aceasta privință, ca să împărțiem ori ce fel de îndoieli; îmi țin de datorință să o declar, că noi nu suntem dușmani ai limbei și culturai maghiare, (larmă, și contradicții din stânga estrăma) ci din contra îi suntem pretini.

Noi singuri o învățăm, și cultivăm, și urmărim cu simpatie lucrarea și progresele ce le desvoltă compatrioții nostri maghiari; dar tot în același timp pretindem ca și limba și cultura noastră națională să fie spriginită în același chip din partea statului pe toate terenele.

Ce privește guvernarea țării, dați-mi voie să vă espun pe scurt și în aceasta privință opinia noastră.

În acest punct suntem de părere, ca guvernul țării să rămână pe toate terenele vieții de stat pe bazele legii, a dreptății și a perfecteii egalități, — în interesul țării să rupă cu planul cu totul nenatural și inescutabil de asimilare a naționalităților, — se elimineze din viața de stat ideea de maghiarizare atât de mult accentuată și după firma noastră convingere tot odată atât de fatală pentru țara carea deja și până acuma a cerut dela stat scarificii enorme și fără de nici un folos, și carea în loc de pace și înțelegere a produs atâtea desbinări între cetățenii statului, — se nisuiască ca în locul acestei experimentări forțate și absolut nerealisabile se aplice principiile adevăratei frățietăți și pe calea aceasta să câștige inimile tuturor cetățenilor și tuturor naționalităților.

Să fie sigură on. casă, că purceând pe aceasta cale și aplicând aceste principii, izbânda va fi sigură. Să fie on, casă sigură și de aceia că noi propagăm și cultivăm toate aceste sentimente și principii nu numai aicea, ci pe tot locul activității noastre sociale, și eu o declar, că toate afirmațiunile contrare cu acestea principii ale noastre, nu sunt alta de cât niște frase goale inventate anume pentru știrbirea drepturilor ce ni le asigură legile și constituțiunile țării, și nu sunt alta de cât calumnii făcute anume pentru pogrăirea naționalităților.

Noi cerem întruparea tuturor acestor principii

sublime nu numai în interesul naționalităților, ci o cerem în adevăratul interes al patriei din iubire de țară, pentru-că numai pe aceasta cale pot să fie regulate în mod stabil interesele țării și pentru-că numai în acest chip și cu aceste mijloace poate fi consolidată țara în lăuntru și în afară. Mai vârtos acuma când țara noastră, din punct de vedere al consolidării sale interne și esterne, stă în fața unor probleme de stat atât de mari și de grele, toate aceste cu atât mai vârtos trebuie luate în socotință pentru-că după părerea noastră nu poate fi nici mare nici desul de tare acea țară, care are atâta agitatori, vânzători, și inimici interni, câți fabrică la noi puterea de stat și politica șovenistă nesăturată, carea poate darâma și pustii, — dar care nici odată nu va zidi statul nostru pe baza solidă.

După părerea noastră singur numai aceea politică este corectă, pe care am expus-o eu mai sus, și care, pe lângă suportarea de sarcini egale și de drepturi egale, se bazează pe iubire și stimă reciprocă, pe a cărui steag este scrisă devisa de pace și perfectă egalitate; aceea politică de stat, care respectează și promovează drepturile constituționale, limba și cultura tuturor cetățenilor și tuturor naționalităților din patrie, aceea politică, pe lângă care fiecare cetățean după propriile sale însușiri de rasă poate să progreseze pe calea civilizațiunii, a bunăstării și a iubirii de patrie, și care singură e în stare să asigure țării și viitorul patriei noastre, ai căreia noi în tot deauna am fost, suntem și vrem să rămânem cei mai credincioși cetățeni. (Aprobări).

De oarece, onor. Cameră, noi mai de multeori am fost întrebați asupra programului nostru politic, trebuie să o declar, că toate principiile espuse de mine mai dinainte formează crezul nostru politic și unul dintre punctele cardinale ale programului nostru.

De încheiere, dați-mi voie să fac încă numai o observare și o declarație în interesul adevărului și în interesul țării noastre.

Onor. Cameră! Maghiarizarea luată în plan de politica de stat extremă și exclusivă maghiară; și după legile firei niciodată nu va succede. Chiar și după mărturisirea scriitorilor vechi, poporul nostru român, în toate vremurile și-au iubit mai mult limba decât viața. Noi nepoții urmând exemplul străbunilor nostri niciodată nu ne vom da și nu vom renega nici limba nici naționalitatea noastră. Pe lângă aceasta suntem noi cei mai credincioși fii și cetățeni ai patriei însă niciodată nu ne vom sinucide pentru ideea celebrului Bánffy. După toate acestea neavând noi încredere în guvern și în politica sa de stat, în numele partidului nostru o declar, că noi nici în general nici în special nu primim proiectul de budget al guvernului. (Aprobări pe băncile naționalităților).

Nou deputat kossuthist. În Veszprém a fost ales deputat cu aclamațiune kossuthistul dr. Ováry Ferencz, director la bancă.

Indemnitate. Ministrul prezident în sesiunea de Luni a înaintat un proiect de lege pentru votarea indemnității pe luna August.

Mandatul dela Bogșa a deputatului naționalist Coriolan Brediceanu, în urma petiționării înaintate de câți-va Maghiari noi, a fost Joi obiect de discuție în sesiunea comisiei censorătoare a V.

Deputatul Brediceanu nu se va apăra, ci lasă toată afacerea în judecata dreaptă a comisiei. A cerut însă să se amâne pertractarea până și el își va putea câștiga date dela alegeri, ceea-ce i-s'a și dat.

Lărgirea cercurilor electorale. În ministerul de interne se plănuiește lărgirea unor cercuri prea mici de până acum. Intre ele mai multe sunt săsești, apoi unele orașele (Abrud, Ibașfalău, Sepsisântgeorgiu, Ocna Sibiului), apoi Ighiu, Trăscău, Dobra, Iclodul-mare. Săsești: Hărman, Cislădie, Nocrich, Balavásár etc.

Proces de presă. Pentru un articol publicat în ziarul nostru nr. 99 despre mișleasca purtare a unor Români la alegerea din cercul Ceica, dlui Mihail Popa, student în drept, care iscălește acel articol, i-s'a intentat proces de presă. Procesul e intentat pentru scăderea mare ce o are dl Mihail Popa: a spus lucruri adevărate, lucruri în tâmplate.

Conferență despre Sași în Berlin. Citim în «S. D. T.» că dr. Siegmund din Mediaș a ținut o conferență despre Sași în Berlin. Dr. Siegmund vede pericolul cel mare pentru Sași în Români. Aceștia se înmulțesc repede, pe când Sașii stagnează din cauza sistemului de doi copii. Dela emigrarea Sașilor în țară, au trecut în posesiunea Românilor 650.000 de hectare de pământ săsesc. Un dușman al Sașilor e alcoolul, pentru care ies la an 6—8 milioane de coroane, iar pentru școli, biserici, etc. numai 645.000 de coroane.

Vor fi toate adevărate aceste lucruri, dar nu știm, ce sunt vinovați Românii de toate astea; căci reiese și din această conferință, ca și din multele vorbiri ținute mai de mult, că Românii sunt dușmanii Sașilor, ei trebuie dripiți.

Românii nu fac altceva, decât umplu locul gol lăsat de Sași, cari emigrează cu toată bunăstarea lor și cari mor fără urmași. Sașii ar trebui să se bucure, că nu vin alții în locul Românilor, Unguri, sau chiar Jidani, cu cari ar avea cu mult mai mult de făcut decât cu pașnicii Români.

Românii ar fi cei dintâi, cari s'ar bucura, dacă Sașii s'ar reculege la nouă viață.

Leii patriei se învrășbesc. Năbădiosul deputat Olay, care e neîntrecut în dușmănie față de naționalități, a trimis ieri lui Kossuth o epistolă în care declară, că iese din clubul partidului kossuthist. Ieșirea și-o motivează cu împrejurarea, că corteșește în cercul al VII electoral din Pesta pentru candidatul lui Eötvös contra lui Barabás, ce însă n'ar fi după placul celor din club. Se svonește că și alții vor urmări pilda lui.

Ordinațiune nimicită. Constituționalul minisru Andrassy a scos din vigoare o ordinațiune de a lui Kristoffy, ce dădea puterea fișpanilor de a se folosi de miliție și de jandarmerie, când le venea lor la socoteală. Acesta e escluziv dreptul vicespanului, de aceea constituționalul Andrassy să și grăbește să-i redea dreptul știrbit.

După-cum vedem toate s'au șters pe rând din isprăvile făcute de guvernul trecut. Suntem curioși a ști, se va află un ministru care să scoată din vigoare păcătoasele ordinațiuni ale lui Lukács, referitoare la slăbirea școalelor noastre confesionale?

Alegerea din Arad are să fie una dintre cele mai înverșunate. Patrioții s'au împărțit în două tabere puternice, vrășmașe una alteia. O parte sunt pe lângă candidatura lui Steigerwald iar alta pe lângă dr. Müller Károly. Muncitorimea și cei de principii socialiște își au candidatul lor, pe dr. Fényes Samu, care e tot între alegători.

Ignorarea limbii românești în armata comună.

Sâmbătă în 14 Iulie s'a desvălit monumentul ridicat în curtea casărmii din Orăștie întru amintirea eroilor dela regimentul de infanterie Nr. 64, cari s'au luptat vitejește și ș-au jertfit viața pentru patrie și tron în lupta dela Biskupitz. Invitățile la sărbările împreunate cu aniversarea acestei lupte, ce le-a trimis corpul ofițeresc al acestui regiment, sunt tipările numai în limba nemțească și cea maghiară, iar cea românească este simplaminte ignorată.

Dacă aceste invitații să tipăreau numai în limba nemțească, adecă în limba oficioasă a armatei comune, atunci nu am fi avut nimic de obiectat. Indată ce însă invitațiile s'au tipărit și într'o limbă străină de cea oficioasă și care nu este nici măcar limba regimentului, cu tot dreptul ne puteam aștepta, ca invitațiile să se tipărească și în limba românească. Deoarece este cunoscut, că recrutându-se regimentul 64 de infanterie în cercul Orăștie, el este aproape curat românesc (94%) și deci limba regimentului este cea română. Apoi și în corpul ofițeresc abia sunt vre-o 3 maghiari. Dar ce este și mai mult: Românii din Orăștie au contribuit după puteri la fondul pentru ridicarea monumentului.

Insuși «Libertatea» a făcut apel pentru contribuiri, și tinerimea română a dat o petrecere, a cărui venit curat a fost destinat pentru augmentarea fondului monumentului.

Dacă nu a avut comanda regimentului și corpul ofițeresc și numai din aceste motive înșirate aci, atât bun simț, să tipărească invitațiile și în limba românească, atunci să fi avut cel puțin întru cinstea memoriei sufletelor românești cari s'au luptat vitejește și ș-au jertfit viața pentru patrie și tron.

Deputații dietali din Bihor.

La alegerile dietale din urmă steagul național a fost desfășurat și în Bihor, dar n'a putut eși biruitor nici un candidat naționalist, deoarece alegătorii români n'au înțeles rostul luptei, nu i-a dat mare importanță numai alegătorii, cari fără durere de inimă, fără muștrare de conștiință și fără nici o părere de rău au lucrat cu înverșunare la căderea noastră proprie, prin noi înșine.

Și s'au simțit foarte liniștiți foarte buni patrioți și tot atât de cinstiți și preamăriți înaintea Maghiarilor, toți acei preoți, cari au dus turma lor să voteze, pentru cei ce ajunși deputați lucră în contra noastră și în contra binelui obștesc.

Deputații noștri naționaliști, cari cu toată curățenia sufletului lor, cu toată dragostea ce o au pentru binele țării și fericirea popoarelor, și-au ridicat glasul în potruva multelor atacuri, în potruva desconsiderării dorinții alegătorilor. Și cine a întrerupt pe

deputații naționaliști? Ungurii, cari au ajuns la putere numai prin voturile românești, și prin nemernicia unor inteligenți români uitați de sine. Bartha Ferencz a atacat băncile românești, zicând că ele dau bani pe camătă cu 20—30%. Un neadevăr, ce nu poate să-l spună, decât omul răuvoitor.

Halász, deputul Ugrei, ajuns la putere tot numai cu voturile românești, a vorbit în casa țării contra spiritului creștinesc, ce domnește în școalele elementare. Un deputat trimis în Cameră de cătră alegătorii creștini astfel știe să le reprezinte dorința lor?

Farkasházy, alt deputat, ales de Românii din cercul Aleșdului, l'a întrerupt pe deputatul naționalist Polyt zicând, că pe naționaliști i-au ales numai preoții și băncile românești.

Sărmanul a uitat prea iute prietenia lui cu popa Klintok și cu alți păcătoși.

În adevăr alegătorii români din Bihor pot fi foarte mândrii de purtarea deputaților trimiși de ei în cameră! Li întrebăm, aprobă ei această purtare? Aprobă ei batjocura adusă la adresa lor?

Dacă da, atunci merită să fie huiduiți și palmuiți de cătră fiecare om de bine, iar dacă nu, li-se impune îndatorirea să protesteze energic contra purtării deputaților aleși de ei.

Kossuth — contra Polónyi.

Din Budapesta sosesc știri senzaționale. Sub presiunea interpelării lui Halász, dar mai ales în urma campaniei unanime așa zicând ce se duce în presa maghiară în contra lui Polónyi, colegul său Kossuth s'a declarat și el în contra sistemului introdus de Polónyi (confiscarea ziarelor) și pentru respectarea deplină a libertății de presă. În cercurile kossuthiste se menține știrea că în urma acestei atitudini a șefului, Polónyi va eși din cabinet.

Situația lui Polónyi este cu atât mai precară, cu cât în partid are numeroși adversari și cu cât «Az Ujság» a pornit contra lui o campanie care poate să-i slăbească încă situația: numitul ziar afirmă că ministrul de justiție și acum este omul de afaceri (advocatul) unei societăți germane care transportă emigranți.

În contra ordonanței lui de confiscare a ziarelor încep să ia apoi atitudine comitatele. În frunte merge Bihorul și «Függetlenség» (dela 14 c.) scrie că «în curând țara întreagă va fi un singur trup și suflet întru apărarea constituției, ca de mult, de mult, — nainte de asta cu 6 luni».

Il încolțesc rău chiar prietenii din partid.

Cu toate acestea Polónyi se va retrage de silă mare iar nu genat de asemeni campanii.

Ce trebuie să facem dacă voim să existăm?

Dacă din sute de mii de Români găsești pe unul sau altul care a jertfit ceva pentru românism, se zice la noi că acesta e »Român bun«. Vorba să fie, dar' acum vine întrebarea, n'am putea noi toți să fim »Români buni«. De sigur că da, și iată pe ce cale.

Să imităm pe Croați, acel popor sărac din monarhia noastră, care pentru un scop național croat jertfește de o mie de ori mai mult decât noi Românii.

Croații au o societate »Sf. Ciril și Metod« cu scop să ridice școli prin ținuturi românești și italienești în Istria și Dalmația. La această societate e înscris fieștecare Croat inteligent din Croația, Slavonia, Dalmația și Bosnia și plătește o contribuțiune pe an de una coroană.

Această societate croată a avut în anul 1905 un venit de 126.000 coroane, din cari 65.000 ca taxe și 50.000 numai ca daruri prin ziare. La adunarea generală a acestei societăți care s'a ținut două zile în Zagreb, a constatat casarul că venitul din anul curent pe primul semestru e deja de 50.000 coroane.

Iată o pildă de imitat. Și ce facem noi Românii când e vorba d. e. de ajutorarea fraților noștri din Macedonia cari sunt lăsați pradă fiarelor grecești? Noi adunăm pe liste câteva mii de franci după multă trudă și încordare a spinării, și ne batem în pept că am salvat pe acei bieți scăpați de sub iataganul și glonțul grecesc, dacă le împărțim câțiva franci. Toți zicem, apoi »dee guvernul, că doar' el e dator să ajute«. Vai și amar, e de acel popor, care nu se gândeste la datorința lui proprie ca frate de un sânge, când e vorba de a se ajuta reciproc.

Unde e societate românească cu asemenea scop, ca aceea croată, să ridice școli și să distribue cărți în acele ținuturi unde elementul românesc stă în contact cu elemente străine? Unde e societatea aceea, care să îngrijește de copiii din acele ținuturi să învețe carte românească, să-i ajute materialicește?

Așteptăm tot dela guvern să se îngrijească de școli și biserici românești în Turcia. E dar' ceialalți Români, din Bulgaria și Serbia n'au drept de încurajare?

Cam așa stăm noi Românii acasă în Ungaria și Bucovina, tot așa stau și frații în țara liberă. Și până când? Pânăce nu va veni un străin să ne tragă ceața deasupra ochilor?

Teodor Filipescu.

Alegerea dela Lipova.

Lupta ce s'a desfășurat Mercuri în Lipova pentru alegerea de deputat dietal pentru noi — deși steagul n'a putut fi dus la isbândă — e împreunată cu multe învățături. Dacă Românii din acel cerc s'ar fi înțeles mai la vreme asupra candidatului național, și mai de timpuriu făcându-se pregătirile de luptă, n'am fi văzut la nici un caz atâți alegători români în tabăra lui Dániel, conduși la vot de cătră Jidani satelor. Unde sunt banii lui Iuda și unde încă nu s'a făcut luptă națională nu putem nădăjdui la invigere. Așa a fost și în cercul Lipovei.

Prezidentul alegerii a fost nedrept. A respins dela vot atât pe alegători de ai candidatului naționalist, cât și de a celui kossuthist, iar cei-ce țineau cu guvernamentalul Dániel, deși mulți nu-i știau spune numele, au fost admiși la vot. A fost ușor deci ca Dániel să întrunească 1087 voturi față de 410 a candidatului național, dr. Marta și 343 a kossuthistului.

Steagul național a fost purtat cu destulă bărbăție, ceea-ce îi foarte năcăjește pe kossuthiștii din loc, scriind cu înverșunare despre căderea lor rușinoasă, chiar acolo unde ei se țineau mai acasă și mai bine organizați decât noi.

De peste săptămână.

— **Prezidentul Franciei în Italia.** Din Roma se vestește, că Fallières, prezidentul Franciei în timpul cel mai apropiat va cerceta curtea regală italiană. Tot atunci se va folosi de prilejul să cerceteze și expoziția dela Milano.

La tot cazul e caracteristic, că Fallières pleacă mai întâiu la curtea regală din Italia și nu la cea din Rusia.

— **Averea unei biserici ungurești în mâni streine.** Episcopatul gr.-cat. din Eperjes și-a vândut averea din comitatul Sepes cu două milioane două sute de mii coroane, contelui Luszensky. Această avere colosală ce se estinde peste șapte sate, prin parțelare a ajuns proprietatea micilor proprietari de acolo. Pământul din Szépcsifalu l'a vândut avocatului Novotny, care îl va parțela între oamenii din Galiția.

— **Corurile din Ungaria, cari vor lua parte la expoziția din București, vor da un mare festival în sările de 7—10 Sept.**

— **Biografia lui Polit.** Nestorul deputaților camerei actuale este Dr. Mihail Polit, a cărui vorbire au fost siliți s'o laude și Ungurii. «Deutsch-Ungarischer Volksfreund» publică biografia lui, din care estragem și noi datele cele mai interesante. Dr. Mihail Polit e născut în 1833 în Neoplanta unde a studiat gimnasiul inferior; clasele gimnasiului superior le-a făcut în Viena, unde a luat și bacalauriatul. Urmă dreptul la Paris și Viena. În calitate de doctor în drept a fost chemat la Cetinje ca secretar al principelui Danilo. Clima aspră l'a isgonit din Muntenegru și se stabili la cancelaria de curte Croato-Slavonă din Agram. Aici mai făcu încă odată examenul de avocat. În 1865 e ales deputat croat. În 1873 e ales deputat al orașului Panciova, reprezentând cercul până în 1884. Vorbirile parlamentare le-a scos în două volume. Activitatea lui publicistică în foi sârbești, germane și franceze e imensă. Dintre publicațiunile lui sunt mai însemnate: «Naționalitatea și basa ei de drept», «Chestia orientală și deslegarea ei organică» etc.

În 1867 ține la Moscva, cu prilejul unei expoziții o conferență grandioasă, în urma căreia a fost recomandat țarului Alexandru al II-lea și regelui Greciei. «Camarilla vineză» intimidată de puterea lui a mijlocit trântirea lui.

Dr. Polit a luptat întreagă viața lui pentru naționalități.

— **Atentat.** Din Berlin se svonește, că între Koblez și Trier a fost aruncat o bombă asupra trenului accelerat, pe care se credeă, că călătorește marele duce rus Vladimir. Marele duce a fost la Hamburg și de-acolo a voit să călătorească la Paris. În Hamburg a primit însă epistole amenințătoare, de-aceia n'a călătorit cu trenul accelerat, ci cu personalul.

— **Cum se reabilitează onorea magnatilor?** În «Radikalis Ujság» a apărut zilele trecute o notiță, ce aruncă umbră deasă asupra sufletului magnatului Schönberger. Acesta a încredințat pe Zubovics și Deák să ceară satisfacție în numele lui dela redactorul responsabil Szilágyi Jenő. Pe acesta însă nu l-au aflat acasă, deși l-au căutat de mai multe ori. Ne găsindu-l deci s'au dus la redacție și au scirrit după redactorul responsabil. Ne aflându-l nici acolo, atunci a întrebat, că cine-l substituiește. Eu, — zice Bakonyi — colaboratorul prim al foi. Atunci cei doi secundanți s'au năpustit asupra lui și l-au bătut bine, apoi s'au depărtat mângâiați, că au reabilitat onoarea magnatului.

Curioasă socoteală!

— **Ex-împărăteasa Eugenia și princessa Metternich.** Împărăteasa Eugenia după cum se știe a călătorit la Ischl să cerceteze pe regele Francisc Iosif. Tot atunci a sosit la Ischl, la dorința regelui, princessa văduvă a lui Metternich. Ea acum împlinește șeptzeci și unul de ani și a fost cea mai bună prietenă a fostei împărătease franceze.

Au avut deci întâlnire două femei, cari în tinerețea lor au fost obiectul de admirație a societății înalte din Paris. În 1860 după facerea păcii între Franța, Italia și Austria, prințul Metternich ajunsese consul la Paris și nu mult după aceea împărăteasa franceză, afară de nepoata sa Anna

Murat, n'a iubit pe nimeni atât de tare ca pe soția lui Metternich.

Soția lui Metternich era din cale afară cultă. Scriitoarea Olympe Audouard a făcut notițe foarte interesante despre viața din curtea regală din Paris. Între altele a scris: La ziua onomastică a Eugeniei, în 13 Noemvrie se fac mari serbări în Compiègne. Aranjorul principal la aceste serbări era în tot deuna princessa Metternich. Cu acest prilej nu putea să se fericească nici de cum cu princessa Persigny. Ea trebuie să se înfățișeze pieptenată cu părul buclat, dar ea nu voia nici de fel.

În sfârșit princessa Metternich a făcut plânsoare la împărăteasa contra ei.

Las'o — zice împărăteasa — să facă ce voste. Ști că și mama ei e nebună.

— Mama ei nebună? — strigă princessa trămurând. Și tatăl meu e nebun, deci nici eu n'am să las.

La anul 1870 relațiile acestea s'au schimbat. Eugenia a plecat în Anglia iar princessa Metternich s'a reîntors în Viena.

După foile străine Eugenia e una dintre cele mai bogate femei din lume. Averea ei e de o sută cincizeci milioane. Când însă a devenit soția lui Napoleon II-lea averea ei era foarte neînsămnată.

Când a murit Napoleon a rămas o avere nemiscătoare de două milioane și două zeci și cinci milioane hârtii de valoare. Iuvaiericalele vândute în Londra au adus încă două milioane, dar afară de aceasta și ea prin o economisire bună a câștigat mult. După moartea fiului ei averea s'a foarte mărit, căci ea trăește foarte modest. Princessa Victoria Battenberg, regina Spaniei, după cum se știe, e fina ei. Eugenia a declarat de mai multe ori că, întreaga ei avere o va testa-o acesteia.

— **Scumpă epistolă de dragoste.** Rosalia Lisch, o fată elegantă din New-York a dat în judecată pe curțizantul ei, Benjatin Straus și-a cerut dela el despăgubire de 25 mii dolari, deoarece i-a făgăduit, că o va lua de soție dar nu și-a ținut vorba. Că într'adevăr a iubit-o, a documentat prin epistole de dragoste infocate ce le-a scris ei. Iată una:

Ședeam singur în margini de mare, valurile îmi spuneau mereu: O Rozalie! O Rozalie! De ce nu sunt milionar, ca să fac ce doresc... Și deoarece n'a fost milionar a părăsit pe scumpa lui Rozalie.

Tribunalul pe baza epistolelor l-a judecat la 14 mii dolari, deci la o sumă destul de însemnată, ca Rosalia să fie mângâiată.

— **Ce face dragostea!** În Paris nu arare-ori se poate vedeă, cum câte o damă sau mai multe tinere și frumoase, fac plimbări cu automobilul, unui bogat. Mașinistul, adevă de câte ori stăpânul său nu folosește automobilul, merge la plimbare el singur, și dacă vede vre-o damă tinăra o poștește și pe ea. Așa a făcut mașinistul bancherului Stern, un negru frumușel. Mergea singur în automobil, și în urma lui se uitau rugător un grup de fete.

Negrul le-a știut gândul s'a oprit lângă ele, pofindu-le la o mică excursie. Fetele au primit cu bucurie ofertul, s'au suit în automobil iar pe una dintre ele, care era mai frumoasă, a așezat-o lângă el.

După ce făcuseră un drum bunșor, Negrul, pentru bunătatea lui ceruse în schimb o guriță dela vecina sa. Ea s'a opus la ce el cu mândrie zise:

— Pe mine mă chiamă Nelson, ca pe marele admiral. Eu totdeauna trebuie să înving ca și el.

Și după această declarație a pășit mai energic față de vecina sa. Dar nici fata n'a fost mai lenese, ci trase o bună palmă iubitului Nelson. El rămase foarte uimit apoi îi zise plângând:

— D-ta nu mă iubești. Văd că iubești pe altul. Vom muri împreună.

Și Negrul îndurerat de purtarea nemiloasă a vecinei sale, a îndreptat automobilul spre un părete. Automobilul se făcu bucăți, fetele strigau desperat iar Negrul plângea. Mai târziu s'a constatat însă, că nu li-s'a întâmplat nimic, ci numai automobilului. Negrul e dus acum la poliție și e foarte trudit de gândul, că el are să fie pedepsit, numai fiindcă a iubit și n'a fost iubit.

— **Nou potop de lăcuste.** Din Dobrișan ne vine știrea, că în ținuturile de acolo au năvălit

lăcustele făcând mari daune. În ținutul Nădudvar a pustiit tot grăul, săcara și toate celelalte sâmnături de pe un teritor de patru mii cinci sute holde.

— **Grevă agrară în Polonia.** Ziarele poloneze află că greva agrară în Polonia rusească a devenit foarte serioasă, din cauza agitațiunii socialiștilor.

Servitorii proprietarilor, ferarii, grădinarii și bucătarii iau parte la grevă.

— **Un negru chinuind pe un copil.** Un negru în America, Jim Harris, pentru un lucru de nimica, a bătut până la moarte pe un băiat de șapte ani.

De pe sârmanul băiat, spânzură carnea bucațele sfâșiată de sălbatecul părinte. În cap a primit lovituri tari, de a amețit. Negrul spăriat de ce a făcut, a voit să se mântue de copil! L'a cusuț într'un sac, și așa voia să-l ducă cu trenul până într'un oraș din apropiere, apoi să-l arunce ușdeva.

Pe drum însă copilul a început a suspină și a geme. Cei cari călătoreau cu Negrul, au zis să desfacă sacul și să le arate ce este în el? La început, el nu voia, dar când nu avu încătrău, a sărit din tren și a fugit.

Poliția îndată a și venit, și trimițând câinii (că acolo poliția are cu sine câni dresați, învățați de a prinde cu ei pe cine vrea), — a trimis câinii pe urma lui și i-a dat de urmă. L'au prins, și acum așteaptă judecata de nu-l va omori mulțimea înfuriată până nu i-se va celi judecata de moarte!

— **Bătrân judecat la moarte.** Din Galiția orașul Rzesov se vestește că judecătoria de acolo a pedepsit la moarte pe bătrânul de 80 de ani Stern Iacob, care a omorât pe un țaran cu numele Gligor Balint, cu care era îndujmănit de mai multă vreme.

— **Deținerea popii Hegyi Antal.** Cine e Hegyi Antal? E fostul popă în Ciongrad, care administrând banii în mod tâlhăresc, a fugit din naintea legii în America. Zilele trecute se reîntorsese și spre nenorocirea lui ca a unui om păcătos, a fost deținut în Pesta-mică. Hegyi Antal de câteva zile era musafirul preotului din Pesta-mică și îi plăcea să fie în societatea maicelor. Joi sara chiar era la cină la preot, când un polițai întră înăuntru zicând următoarele vorbe:

— Caut pe Hegyi Antal.

— Eu sunt — zise popa speriat.

— La îndrumarea procuraturii din Seghedin ești deținut.

Hegyi s'a opus, dar a trebuit să se supună.

— Ce-am păcătuit? întrebă Hegyi.

— Pe mine aceea nu mă impoartă. Eu îmi împlinesc numai datoria. El a fost deținut deoarece a fost pedepsit la două luni închisoare, ce însă nu a împlinit-o.

— **Foc în preajma seminarului.** Astă noapte la ora 1 după mezul nopții s'a pomenit lumea cu azilul jidovesc de copii în flacăra. Azilul e vis-avis de seminarul nostru despărțit de îngusta stradă Sina și podul azilului era plin de materii combustibile. Vântul bătea spre seminar și bătea flăcările ca grozave limbi de foc pe ferestrele etajului și sub streșina seminarului, iar deasupra seminarului cădea ca o lavă de foc schinteile din văpaia de foc. În aceasta primejdie a servit spre liniștire prezența învățătorilor dela cursul de vară pe care directorul i-a postat prin podurile seminarului și a alumneului precum și prin salele din etaj, astfel încât cu aceasta gardă până dimineața a păzit seminarul de eventuala schintee ce prea ușor putea să intre pe ferestrele podului de pe acoperișul seminarului ori să prindă în cutareva grindă.

— **Banditisme grecești.** 20 Români din comuna Huma, ținutul Megleni, Macedonia, au fost măcelăriți pe drumul Alciacu.

Printre aceste victime se găsec trei efori din comuna Huma precum și mai mulți copii.

Sunt bănueli, că numărul celor uciși e cu mult mai mare.

Dintre victime sunt: Vani Smilcu, în vârstă de 40 ani; Tașcu Ion, 19 ani; Mitrea Mina și Stoian Anastase, în vârstă de câte 13 ani; Ion Mitrea 12 ani, Culi Vani și Traian Petca, în vârstă de câte 10 ani.